

مقدمه

سخنان مولوی در کتاب فیه مافیہ
موضوع: هدفمند بودن آفرینش انسان

«... در عالم یک چیز است که آن فراموش کردنی نیست. اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست. و اگر جمله را به جا آری و فراموش نکنی و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی؛ همچنان که پادشاهی تو را به ده فرستاده برای کار معین، تو رفتی و صد کار دیگر گزاردی، چون آن کار را که برای آن رفته بودی نگزاردی، گویی که هیچ نگزاردی. پس آدمی درین عالم برای کاری آمده است، و مقصود آن است، چون آن نمی‌گزارد، پس هیچ نکرده باشد.

اگر تو گویی اگرچه آن کاری که خدا مرا برای آن آفریده نمی‌کنم در عوض، چندین کار دیگر انجام می‌دهم، گویم آدمی را برای آن کارهای دیگر نیافریده‌اند. همچنان باشد که تو شمشیر جواهرنشانی که قیمت نتوان بر آن گذاشت - و تنها در خزائن ملوک از آن بتوان یافت - آورده باشی و آن را ساطور گوشت گندیده‌ای کنی و یا دیگ زرین را بیاوری و در آن شغلم بپزی و بگویی که من این‌ها را معطل نگذاشته و به کار گرفته‌ام! جای افسوس و خنده نباشد؟ حق تعالی نیز تو را ارزش بسیار داده است. پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاد.»

۱ آفرینش انسان‌ها بی‌هدف نیست و خداوند انسان را برای رسیدن به یک هدف مهم خلق کرده است.
۲ انسانی که برای رسیدن به این هدف مهم و اصلی تلاش نکند و سرگرم رسیدن به اهداف فرعی شود، در واقع عمر خود را تلف نموده و هیچ کار مفیدی انجام نداده است.

آیا تاکنون با خود اندیشیده‌اید ما «انسان‌ها» برای چه آفریده شده‌ایم و «هدف» از زندگی ما در این جهان چیست؟

جهان هدفمند

در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آن‌ها خدای حکیم است؛ یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. قرآن کریم در آیات گوناگون بر این نکته تأکید می‌کند و آفرینش جهان را «حق» می‌داند. از آن جمله می‌فرماید:

سوره دخان، آیه ۳۸ و ۳۹
موضوع: بیهوده نبودن آفرینش جهان هستی و هدفمندی آن

و ما خَلَقْنَا	السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ	وَ مَا بَيْنَهُمَا	لَاعِبِينَ	ما خَلَقْنَا	هُمَا	إِلَّا	بِالْحَقِّ
نیافریدیم	آسمان‌ها و زمین را	و آنچه بین آن‌هاست	بازیچه	نیافریدیم	آن دو را	مگر	به حق

و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم

۱ در این آیه هرگونه بیهودگی، عبث و بازیچه بودن از آفرینش مخلوقات سلب شده است. «ما خَلَقْنَا ... لَاعِبِينَ»
۲ آفرینش آسمان‌ها و زمین حق بوده و این حق بودن به معنای هدف‌دار بودن خلقتشان است. «ما خَلَقْنَا هُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»
۳ نه تنها آسمان‌ها و زمین، بلکه هیچ موجود دیگری در جهان هستی بیهوده آفریده نشده و خداوند حکیم آن‌ها را به حق و هدفمند آفریده که این نشانه حکمت خداوند است.

(درس ۳ - ۴ - دهم) این آیه بیانگر حکمت خداوند بوده و از این نظر با آیه «أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَ أَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» هم‌مفهوم است.

حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنی هدف‌دار بودن خلقت آن‌هاست. این آیه به‌خوبی دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده و به‌سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

انسان نیز مانند موجودات دیگر، از این قاعده کلی جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. هدفی که گام نهادن او در این دنیا فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف، به او داده شده است. از این رو، حضرت علی (ع) هرگاه که مردم را موعظه می‌کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارات آغاز می‌کرد:

نهج البلاغه، حکمت ۳۷۰
موضوع: بیهوده نبودن آفرینش انسان

ای مردم ... هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لهو و بی‌ارزش بپردازد.

<p>۱ آفرینش جهان و به‌طور خاص آفرینش انسان، باطل و بی‌هدف نیست و به عبارت دیگر حق و هدفمند است.</p> <p>۲ تکرار مستمر این سخنان، نشانگر اهمیت فراوان درک هدفمندی آفرینش توسط انسان‌هاست.</p>	<p>پیام حزینت</p>
<p>این فرمایش حضرت امیرالمؤمنین علی (ع)، با آیه شریفه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَمَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ و هم‌چنین سخن مولانا در ابتدای درس هم‌مفهوم است.</p>	<p>ارتباط معنایی</p>

البته میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوت‌هایی وجود دارد. تفاوت‌هایی که به ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات باز می‌گردد. برخی از این تفاوت‌ها عبارت‌اند از:

تفاوت‌های میان هدف انسان و دیگر موجودات

اختلاف در انتخاب هدف

وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با دنیای حیرتانگیزی مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم که به راستی، کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان و استعدادهای فراوان مادی و معنوی اوست و کدام یک این‌گونه نیست؟ کسانی به دنبال پول و ثروت‌اند، برخی دل به کشف اسرار جهان سپرده‌اند، برخی به دنبال جاه و مقام‌اند، دسته‌ای خدمت به خلق را سرلوحه زندگی خود قرار داده‌اند، گروهی به هنرمندی و نقش‌آفرینی در عرصه‌های هنری می‌اندیشند، گروهی نیز در آرزوی قهرمانی در ورزش پیوسته می‌کوشند و ...

فعالیت کلاسی

به نظر شما منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟

پاسخ: هر کسی با بینش و نگرش خاص خود به دنبال هدفی می‌رود، بنابراین منشأ اختلاف در تعیین اهداف، میان انسان‌ها، تفاوت در نوع نگاه و اندیشه آن‌هاست.

هرکس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت‌طلب او را سیراب کند و پاسخگوی استعدادهای گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. پس می‌توان گفت:

اختلاف در هدف‌ها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

با توجه به تفاوت نگاه انسان‌ها، برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل بستن به آن‌ها نیازمند معیار و ملاک هستیم. هدف از داشتن معیار این است که بتوانیم به وسیله آن، هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم. بدین‌وسیله، هدف‌های زندگی را به درستی برخواهیم گزید و عمر خود را برای رسیدن به آن‌ها صرف خواهیم کرد. خدای رحیم و مهربان که خواستار سعادت ماست، در قرآن کریم، در این مورد ما را هدایت و راهنمایی می‌کند و معیار انتخاب هدف‌های اصلی از غیر آن را مشخص فرموده و آثار و نتایج آن‌ها را نیز یادآور شده است؛ او که از همه به ما مهربان‌تر و از خود ما به نیازهای ما آگاه‌تر است.

سوره اسراء، آیه ۱۸

موضوع: بیان سرانجام دنیاطلبی بدون توجه به آخرت

آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود.

- ۱ طلب دنیا، در صورتی که موجب غفلت از آخرت گردد، امری ناپسند بوده و عاقبتی جز ورود به دوزخ با خواری و سرافکندگی ندارد.
- ۲ بنا بر خواست و اراده الهی، دنیاطلبان، ممکن است به بخشی از خواسته‌های دنیوی خود برسند.
- ۳ اهداف دنیوی زودگذر و ناپایدار هستند و نمی‌توانند به‌طور کامل پاسخگوی استعدادهای گوناگون انسان باشند.
- ۴ اراده خداوند بر اراده انسان مقدم است و هرچه او برای انسان بخواهد در زندگی دنیوی نمود پیدا می‌کند.
- ۵ میزان بهره‌مندی طالبان دنیا از دنیا به اراده خداوند بستگی داشته و بنابراین با هم متفاوت است، اما سرانجام و عاقبت تمامی آن‌ها ورود به دوزخ است.

(درس ۵ - دوازدهم) قرارگیری اراده الهی بر اعطای بعضی نعمت‌های دنیایی به طالبان دنیا، نمودی از قضای الهی است.

سوره اسراء، آیه ۱۹

موضوع: بیان شرط رسیدن به پاداش اخروی

و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و در حالی که مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد.

- ۱ برای رسیدن به سعادت اخروی، طلب کردن آن به تنهایی کافی نیست و این‌طلب کردن باید با سعی و کوشش همراه گردد تا به ثمر برسد.
- ۲ رسیدن به پاداش‌های اخروی، به شرط داشتن سعی و کوشش برای رسیدن به آن‌ها، امری حتمی است.
- ۳ شرط رسیدن به سعادت اخروی، داشتن ایمان به خدا و تلاش دنیوی است.

- ← آخرت‌طلبی و سعی و تلاش برای رسیدن به آن (علت ۱)
- ← بهره‌مندی از پاداش آخروی (معلول)
- ← داشتن ایمان به خدا (علت ۲)

بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.

- ۱ این آیه شریفه بیانگر افرادی است که توجه فراوان آن‌ها به اهداف پایان پذیر دنیوی، مانع از توجه آنان به آخرت شده است.
- ۲ کسی که تنها خواسته‌اش، رسیدن به نعمت‌های دنیوی باشد، در آخرت سرانجام نیکو و بهره‌ای ندارد.

این آیه شریفه، با آیه ۱۸ سوره اسراء هم‌مفهوم است؛ زیرا هر دو به «بی‌نصیب بودن طالبان دنیا از نعمت‌های اخروی» اشاره دارند.

و بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار. اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند؛ و خداوند سریع‌الحساب است.

- ۱ خواست و طلب نیکی در دنیا، به شرطی که باعث غفلت از آخرت نگردد، امر ناپسندی نیست و باعث بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیوی می‌شود.
- ۲ اصل قرار گرفتن اهداف آخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیوی نمی‌شود.
- ۳ سریع‌الحساب بودن خداوند سبب می‌شود افراد خواهان نیکی در دنیا و آخرت از آن نصیب و بهره‌ای داشته باشند.

(درس ۸-۱) با توجه به سریع‌الحساب بودن خداوند، لازم و ضروری است به این سخن پیامبر اکرم (ص) که می‌فرمایند «حاسبوا أنفسکم قبل أن تُحاسبوا؛ به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از این‌که به حساب شما برسند» توجه ویژه شود.

آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟

- ۱ نعمت‌های دنیوی محدود و تمام‌شدنی و آنچه نزد خداست (پاداش اخروی) نامحدود و غیرقابل تصور است.
- ۲ برگزیدن لذات دنیوی به جای پاداش‌های اخروی، نشانه اندیشه نکردن و نادانی است.
- ۳ نعمت‌های دنیوی در برابر پاداش اخروی، مانند کالایی بی‌ارزش و آرایشی ظاهری است.

تذکره

برای رسیدن به معیارهای انتخاب هدف، در ترجمه آیات قبل تدبّر کنید و با تأمل در آن‌ها و ارتباط دادن آن‌ها به یک‌دیگر، پیام‌ها را تکمیل کنید و آیاتی را که این پیام‌ها از آن‌ها استخراج می‌شوند، مشخص نمایید:

پیام	آیات مرتبط با پیام
۱ برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند.	۲۰۰ بقره، ۱۸ اسراء
۲ اگر کسی هدف‌های دنیوی را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.	۱۸ سوره اسراء
۳ اگر کسی فقط هدف‌های دنیوی را انتخاب کند از اهل‌الجهنم است و در آخرت بهره‌ای نصیبش نمی‌شود.	۲۰۰ بقره، ۱۸ اسراء
۴ برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند.	۲۰۱ سوره بقره
۵ اگر کسی اهداف اخروی را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای رسیدن به آن‌ها تلاش و کوشش کند به هدف خود خواهد رسید.	۱۹ سوره اسراء
۶ هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند.	۶۰ سوره قصص
۷ هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند.	۶۰ سوره قصص
۸ اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند.	۲۰۱ و ۲۰۲ بقره
۹ اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.	آیات ۱۸ سوره اسراء، و ۲۰۰ سوره بقره
نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرع و تابع آن‌ها باشند.	

همان‌طور که با تدبّر در آیات دیدید، این‌جا سخن از **هدف‌های اصلی و فرعی** است، که هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما ضروری هستند. مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و ما را از رفتن به سوی کمالات باز دارند. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن‌قدر سرگرم آن‌ها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

بزرگ‌ترین هدف

حتماً این مصرع از شعر زیبای مولوی را شنیده‌ای که می‌گوید:

چون که صد آمد نود هم پیش ماست

این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند.

برخی هدف‌های زندگی، نیز این‌گونه‌اند؛ یعنی دربردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این‌گونه هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند.

معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند هدف‌های خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند».

حال به نظر شما در میان هدف‌های اصلی، برترین و کامل‌ترین هدف کدام است؟ هدفی که رسیدن به آن مساوی رسیدن به هدف‌های دیگر نیز باشد؟

ویژگی کامل‌ترین اهداف

با توجه به دو ویژگی ۱ «متنوع بودن استعداد‌های انسان» و ۲ «بی‌نهایت‌طلبی او»، اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی این دو ویژگی باشد، آن هدف، کامل‌تر است. بنابراین برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعداد‌های متنوع ما را دربرگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پر بار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادابی، بالندگی شور و نشاط فراگیرد.

امیرالمؤمنان علی (ع) را ببینید! ایشان رشد و تکامل خود را زیر نظر و با تربیت پیامبر اکرم (ص) آغاز کرد و جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها شد. وقتی به شخصیت ایشان می‌نگرید، می‌بینید که ایشان در میدان علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری و خطابه، مهربانی و دوستی، پهلوانی و جوانمردی، نیایش و عبادت، حق‌طلبی و عدالت، پس از رسول خدا (ص) بی‌نظیر است. راستی ایشان چه چیزی را مقصود و هدف خود قرار داده که به همه این زیبایی‌ها دست یافته است؟

مقصود و هدف نهایی انسان

هر کس اندکی تأمل کند، می‌بیند که در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن منبع و مبدأ نرسد، آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست. این سرچشمه، همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ او که خود نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.

پس مقصود و هدف نهایی ما خداوند است. به راستی جز او چه کسی و چه چیزی می‌تواند برترین و اصلی‌ترین هدف ما باشد؟ چه کسی جز او می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفا شدن استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد؟ اگر روح انسان بی‌نهایت‌طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی او باشد.

البته نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند. نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است، همان‌طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است. خدا سرچشمه زیبایی‌ها و خوبی‌هاست و انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند به خدا نزدیک‌تر می‌شوند.

افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.

سوره نساء، آیه ۱۳۴

موضوع: انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی، ضامن سعادت در دنیا و آخرت است.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ	ثَوَابَ الدُّنْيَا	فَعِنْدَ اللَّهِ	ثَوَابُ الدُّنْيَا	وَالْآخِرَةِ
هر کس بخواهد	پاداش دنیا را	پس نزد خدا	پاداش دنیا را	و آخرت

هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

- ۱ خداوند هم مالک جهان مادی و دنیاست و هم مالک جهان باقی و آخرت.
- ۲ نتیجه پیروی از دستورات الهی این است که شخص عابد ثمرات کارهای خود را نخست در دنیا و سپس در جهان آخرت می‌یابد.
- ۳ دنیا در نظر خداوند و بندگان او نه تنها مذموم و ناپسند نیست، بلکه دارای نعماتی است که مقدمه نعمت‌ها و سعادت آخری هستند.
- ۴ مسیر دریافت الطاف الهی در دنیا و آخرت یکی است و آن هم نزد خداست، اما مردم به دنبال آن هستند که بدون توجه به خدا فقط دنیا را کسب کنند.
- ۵ انتخاب خداوند به عنوان هدف و غایت زندگی سعادت دنیا و آخرت را توأم در پیش دارد. (با یک تیر چند نشان زدن)

البته این هدف، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبد؛ همان‌طور که دستیابی به گوهرهای گران‌قدر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد.

غزلیات دیوان شمس مولانا

موضوع: خداوند سرچشمه خوبی‌ها و کمالات است.

ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟	خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟	یا آن که برآرد گل، صد نرگس‌تر سازد؟
ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟	یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

- ۱ این ابیات از زبان کسانی گفته می‌شود که هدفشان رضای خدا و رسیدن به سرچشمه کمالات و زیبایی‌ها است.
- ۲ از آن‌جا که روح انسان در پی پایان‌ناپذیرهاست، فقط با خداوند سیراب می‌شود.
- ۳ تنها خداوند است که می‌تواند روح بی‌نهایت‌طلب انسان را سیراب کند.
- ۴ لزوم ترجیح اهداف اصلی بر اهداف فرعی در این شعر مشخص است.

کتاب درسی زیر ذره بین

- ۱ افراد زیرک با انتخاب خداوند به عنوان هدف برتر و جامع، با یک تیر چند نشان می‌زنند و به سعادت دنیوی و اخروی می‌رسند.
- ۲ افراد زیرک، تمام کارهای دنیوی‌شان را برای رضای خداوند انجام می‌دهند. این موضوع، بیانگر اصل «اخلاص در عمل» از مباحث دین و زندگی پایه دوازدهم است.
- ۳ تقرب و نزدیکی به خداوند، یک نزدیکی حقیقی است و با کسب خوبی‌ها و زیبایی‌ها محقق می‌گردد.
- ۴ دوست داشتن خوبی‌ها و زیبایی‌ها به تنهایی سبب نزدیکی به خداوند نمی‌شود، بلکه آن چه موجب تقرب الهی می‌گردد، کسب این زیبایی‌ها و خوبی‌هاست.

انریشه و تحقیق

- ۱ شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
پاسخ همان‌طور که با داشتن عدد صد، عدد نود را نیز داریم، با انتخاب هدف‌های جامع‌تر، اهداف جزئی‌تر نیز انتخاب می‌شوند. بنابراین شایسته است در انتخاب اهداف زندگی، اهداف جامع را مدنظر قرار داده تا علاوه بر سعادت دنیوی، به سعادت اخروی نیز برسیم.
- ۲ علت انتخاب هدف‌های مختلف در بین انسان‌ها چیست؟
پاسخ علت انتخاب هدف‌های متفاوت توسط انسان‌ها، تفاوت در نوع نگاه و اندیشه آن‌هاست.
- ۳ دلیل بیاورید:

- الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.
- پاسخ** افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن‌جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند. از آن‌جایی که مؤمنان خداوند را به عنوان مقصود نهایی خود انتخاب می‌کنند می‌توان گفت زیرک‌ترین افراد هستند.
- ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.
- پاسخ** چنین افرادی، با این‌که ممکن است به بخشی از خواسته‌های دنیوی خود برسند، اما به هر حال از تمام استعدادهای انسانی خود بهره نبرده‌اند و همچنین، در آخرت بهره‌ای ندارند و زیان‌کارند.
- ۴ شخصی می‌گوید «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود.» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟
پاسخ دیدگاه مورد نظر، دیدگاه صحیحی نیست، زیرا انسانی که هدف اصلی او تقرب به خداوند متعال است، همه امور دنیوی خود را نیز در جهت رضای خدا انجام می‌دهد و از این‌رو، کسب مال و ثروت او، منافاتی با هدف اصلی آن شخص ندارد.
- ۵ حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید.
- «مسافری در سفر خود به یک دوراهی رسید. از پیرمردی که در آن‌جا نشسته بود پرسید: من از کدام‌یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد: نمی‌دانم! پیرمرد گفت: وقتی نمی‌دانی به کجا می‌خواهی بروی، تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی!»
- به نظر شما این حکایت، با کدام‌یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟ چرا؟
پاسخ حکایت مذکور، به موضوع «ضرورت شناخت هدف از خلقت انسان» اشاره دارد، زیرا انسانی که نمی‌داند برای چه هدفی خلق شده، نمی‌تواند راه درست زندگی در دنیا را بشناسد و آن را انتخاب کند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

تست‌های تالیفی

- ۱- عبارت «در عالم یک چیزی است که آن فراموش کردنی نیست، اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست...» با کدام عبارت شریفه تناسب مفهومی دارد؟
 - ۱) «ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند...».
 - ۲) «آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند در حالی که مؤمن باشد پاداش داده خواهد شد.».
 - ۳) «و بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما.».
 - ۴) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند، و خداوند سریع الحساب است.».

۲- کدام عبارت پیام قابل برداشت از آیه شریفه «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم می‌دهیم... نیست؟»

(۱) اراده خداوند مقدم بر اراده انسان است.

(۲) برخی از اهداف پایان‌پذیرند و تنها پاسخ‌گوی برخی استعداد‌های مادی انسان هستند.

(۳) میزان بهره‌مندی دنیاطلبان از خواسته‌هایشان همانند یکدیگر و جایگاه همه آنان دوزخ است.

(۴) توجه انحصاری به اهداف دنیوی، سرانجامی جز سرافکندگی در آخرت ندارد.

۳- موضوع «دنیاطلبی بدون توجه به عاقبت و سرنوشت در آخرت» از کدام آیه شریفه قابل استنباط است؟

(۱) «بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و ...»

(۲) «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن ...»

(۳) «آن چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست، بهتر و پایدارتر است.»

(۴) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع الحساب است.»

۴- کدام آیه شریفه به موضوع «دسته‌بندی انواع اهداف» اشاره دارد؟

(۱) «آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند پاداش داده خواهد شد.»

(۲) «بعضی از مردم می‌گویند: پروردگارا، به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیکی مرحمت فرما.»

(۳) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع الحساب است.»

(۴) «آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است.»

۵- کدام آیه شریفه مؤید عبارت «هدف انسان باید هم‌سو با میل بی‌نهایت طلب و پاسخگوی استعداد‌های متنوع او باشد» نمی‌تواند باشد؟

(۱) «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا، به ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.»

(۲) «آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.»

(۳) «بعضی می‌گویند: پروردگارا، به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار.»

(۴) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع الحساب است.»

۶- در رابطه با چگونگی حرکت موجودات به سوی هدف خلقت، کدام عبارت صحیح است؟

(۱) حیوانات و گیاهان برخلاف انسان‌ها اهداف محدودی را برای خود انتخاب می‌کنند.

(۲) گیاهان به صورت طبیعی و انسان‌ها به صورت فطری و غریزی و حیوانات به صورت غریزی به سوی اهداف خود حرکت می‌کنند.

(۳) انسان بی‌نهایت‌طلب، همواره در حال انتخاب هدف‌های همیشگی است؛ در حالی‌که حیوانات و گیاهان هدف‌های پایان‌پذیر دارند.

(۴) حیوانات و گیاهان مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و انسان مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های معنوی است.

۷- در مواجهه با دنیای انسان‌ها چه عاملی سبب تحیر و سردرگمی شده و منشأ این عامل چیست؟

(۱) اختلاف در هدف‌ها - استعداد‌های فراوان مادی و معنوی (۲) معیار و ملاک هدف‌ها - نوع نگاه و اندیشه افراد

(۳) معیار و ملاک هدف‌ها - استعداد‌های فراوان مادی و معنوی (۴) اختلاف در هدف‌ها - نوع نگاه و اندیشه افراد

۸- در رابطه با هدفمندی زندگی انسان کدام عبارت نادرست است؟

(۱) انسان موجودی هدفمند است که گام نهادن او در این دنیا فرصتی برای رسیدن به خواسته‌هایش می‌باشد.

(۲) انسان نیز مانند موجودات دیگر هدفمند است و بر اساس برنامه‌ای حساب شده به این جهان گام نهاده است.

(۳) انسان تنها موجودی است که باید هدف از خلقت خود را آگاهانه بشناسد و آن را انتخاب کند.

(۴) انسان روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب دارد و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد.

۹- کدام عبارت تفاوت انسان با سایر موجودات در دستیابی به هدف را به درستی بیان می‌کند؟

(۱) انسان همواره در حال انتخاب هدف است، آن هم فقط هدف‌های پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده‌ی.

(۲) انسان بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش همواره ثابت می‌ماند.

(۳) انسان ابتدا نسبت به اهداف خود شناخت پیدا می‌کند و سپس آن را انتخاب می‌کند و به سوی آن حرکت می‌کند.

(۴) انسان‌ها همچون سایر موجودات استعداد‌های مادی فراوانی دارند.

۱۰- با توجه به مصرع «چون که صد آمد نود هم پیش ماست»، کدام عبارت در رابطه با اهداف انسان نادرست است؟

- ۱) اهداف انسان، باید پاسخگوی استعدادهای متنوع و میل بی‌نهایت طلب او باشد.
- ۲) هدف باید بتواند نهال وجود انسان را تبدیل به درختی پربار کند و متوقف شود.
- ۳) هدف باید سراسر وجود انسان را آکنده از شادابی، شور و نشاط نماید.
- ۴) هدف باید ضامن خوشبختی و سعادت انسان در دنیا و آخرت باشد.

۱۱- اگر بخواهیم تعریف دقیقی از برترین و جامع‌ترین هدف نهادینه‌شده در زندگی انسان‌ها ارائه دهیم می‌گوییم این هدف همان هدفی است که

- ۱) بتواند پاسخگوی برخی از استعدادهای مادی و معنوی ما باشد. (۲) فقط در صورت رسیدن به سر حدی از رشد و کمال متوقف شود.
- ۳) پاسخگوی دو ویژگی «بی‌نهایت‌طلبی» و «استعدادهای متنوع» انسان باشد. (۴) گزینش آن برابر با دستیابی به سایر اهداف باشد.

۱۲- کدام عبارت در ارتباط با مقصد و هدف نهایی انسان به درستی بیان شده است؟

- ۱) حضرت علی (ع) چون خدا و پیامبر (ص) را مقصود و هدف خود قرار دادند، به همه زیبایی‌ها دست یافتند.
- ۲) حضرت علی (ع) جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها و بی‌نظیرترین شخصیت انسانی است.
- ۳) افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی از بهره‌های مادی زندگی نیز استفاده می‌کنند.
- ۴) انسان‌ها به میزانی که خوبی‌ها و زیبایی‌ها را دوست داشته باشند به خدا نزدیک‌تر می‌شوند.

۱۳- چه تعداد از عبارات زیر تابع تقرب به خداوند است؟

الف) بهره‌مندی از نعمت‌های دنیا و آخرت	ب) کسب زیبایی‌ها و خوبی‌ها
ج) آبادانی سرای آخرت	د) همت بزرگ و اراده محکم

۱ (۱)	۲ (۲)	۳ (۳)	۴ (۴)

۱۴- بیت «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش / یا آن‌که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟» با کدام عبارت تناسب مفهومی دارد؟

- ۱) دستیابی به گوهرهای گران‌قدر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد.
- ۲) هدف، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی است، همت و اراده محکم می‌طلبد.
- ۳) نزدیکی و تقرب به زیبایی‌ها و خوبی‌ها نزدیکی به واقعیت و حقیقت است.
- ۴) هرکس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

۱۵- معنای حق بودن آفرینش جهان خلقت چیست و کدام عبارت شریفه به همین موضوع اشاره دارد؟

- ۱) هدفدار بودن - «هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند.»
- ۲) حقیقی بودن - «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است.»
- ۳) حقیقی بودن - «هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند.»
- ۴) هدفدار بودن - «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است.»

۱۶- داشتن معیار و ملاک در انتخاب اهداف، چه نتیجه‌ای برای انسان به ارمغان می‌آورد و کدام دسته از اهداف برای زندگی او ضروری و لازم است؟

۱) ممانعت از سردرگمی میان تمامی اهداف - اصلی و فناپذیر	۲) تشخیص و گزینش درست اهداف - فرعی و فناپذیر
۳) ممانعت از سردرگمی میان تمامی اهداف - فرعی و فناپذیر	۴) تشخیص و گزینش درست اهداف - اصلی و فناپذیر

۱۷- کدام یک از عبارات زیر صحیح است؟

- ۱) انسان‌ها برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل‌بستن به آن‌ها نیازمند معیار و ملاک هستند که این موضوع از تفاوت در فطرت آن‌ها نشأت می‌گیرد.
- ۲) اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند.
- ۳) هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نمی‌تواند مسیر الهی زندگی را ببیماید.
- ۴) برترین هدف اصلی ما، هدفی است که همه استعدادهای متنوع ما را در بر بگیرد و در مراحل عالی متوقف شود.

۱۸- بیت «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش / یا آن‌که به هر لحظه، صد عقل و نظر سازد؟» با کدام آیه شریفه ارتباط مفهومی دارد؟

- ۱) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است.»
- ۲) «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.»
- ۳) «آن‌چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آن‌چه نزد خداست بهتر و پایدارتر است.»
- ۴) «و ما آسمان‌ها و زمین و آن‌چه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.»

۱۹- مطابق آیات کتاب راستین هدایت انسان‌ها یعنی قرآن کریم، برخورد خداوند با آن کسی که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد چگونه است و سرانجام چنین افرادی چیست؟

(۱) آن مقدار از آن را که فرد بخواهد به او می‌دهد - در آخرت بهره‌ای ندارند.

(۲) آن مقدار از آن را که فرد بخواهد به او می‌دهد - با خواری و سرافکندگی وارد دوزخ می‌شوند.

(۳) آن مقدار از آن را که خداوند خود بخواهد، به او می‌دهد - با خواری و سرافکندگی وارد دوزخ می‌شوند.

(۴) آن مقدار از آن را که خداوند خود بخواهد، به او می‌دهد - در آخرت بهره‌ای ندارند.

۲۰- عبارتی که امیرالمؤمنین علی (ع) معمولاً در ابتدای هر موعظه‌های خود به کار می‌برد، مربوط به کدام ویژگی جهان خلقت بوده و مرتبط با کدام آیه شریفه است؟

(۱) حکیمانه بودن - ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ﴾

(۲) عادلانه بودن - ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

(۳) حکیمانه بودن - ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

(۴) عادلانه بودن - ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ﴾

۲۱- کدام یک از عبارات زیر صحیح نیست؟

(۱) هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند.

(۲) اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.

(۳) تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است.

(۴) اختلاف در هدف انسان‌ها، ریشه در ذات و فطرت آن‌ها دارد.

۲۲- کدام یک از عبارات زیر صحیح نیست؟

(۱) انسان‌ها به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنند، به خدا نزدیک‌تر می‌شوند.

(۲) برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعداد‌های متنوع ما را دربرگیرد.

(۳) انسان، به‌طور طبیعی هدف از خلقت خود را می‌شناسد و باید با تلاش و کوشش به سوی آن گام بردارد.

(۴) حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدف‌دار بودن خلقت آن‌هاست.

۲۳- داشتن اهداف پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی روحیه بی‌نهایت‌طلبی انسان است و «ضروری بودن» از ویژگی‌های اهداف در زندگی انسان است.

(۱) معلول - اصلی (۲) علت - اصلی (۳) علت - اصلی و فرعی (۴) معلول - اصلی و فرعی

۲۴- انتخاب ملاک و معیار اهداف اصلی زندگی برعهده است، زیرا

(۱) خداوند - تنها خداوند شایستگی این امر را دارد. (۲) انسان - دارای قدرت اراده و اختیار است.

(۳) انسان - دارای قدرت تفکر و تعقل است. (۴) خداوند - از همه به انسان مهربان‌تر بوده و به نیازهای او آگاه است.

۲۵- «ممکن بودن دستیابی به اهداف پایان‌ناپذیر برای اهل ایمان» پیام مستفاد شده از کدام آیه شریفه است؟

(۱) «بعضی از مردم می‌گویند: خداوند! ما در دنیا نیکی عطا کن ...» (۲) «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و تلاش کند ...»

(۳) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است» (۴) «آن‌چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است ...»

۲۶- برترین هدف اصلی انسان باید دارای چه ویژگی‌هایی باشد و لازمه رسیدن به هدف مورد اشاره در آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ کدام است؟

(۱) دربرگیرنده همه استعداد‌های متنوع انسان و ارض‌کننده میل بی‌نهایت‌طلبی او - معرفت کامل نسبت به هدف

(۲) دربرگیرنده همه استعداد‌های متنوع انسان و ارض‌کننده میل بی‌نهایت‌طلبی او - همت بزرگ و اراده محکم

(۳) متناسب با ویژگی زیرکی و هوشمندی افراد و ایجادکننده حس شادابی و نشاط - معرفت کامل نسبت به هدف

(۴) متناسب با ویژگی زیرکی و هوشمندی افراد و ایجادکننده حس شادابی و نشاط - همت بزرگ و اراده محکم

۲۷- مطابق آیات قرآن کریم چه نتیجه‌ای در انتظار افرادی است که تنها خواستار و طالب زندگی زودگذر دنیا می‌باشند؟

(۱) با توجه به سریع‌الحساب بودن خداوند، نصیب و بهره‌ای از کارشان خواهند دید.

(۲) در صورت داشتن سعی و کوشش مشمول رحمت الهی قرار می‌گیرند.

(۳) خداوند مطابق خواسته این افراد هر آنچه را که طلب می‌کنند برآورده می‌کند، اما در آخرت بهره‌ای ندارند.

(۴) در زندگی زودگذر دنیا، در صورت وجود خواست الهی بهره‌ای اندک به آنان خواهد رسید، اما با خواری و سرافکندگی وارد دوزخ می‌شوند.

۲۸- کدام یک از موارد زیر از تفاوت‌های اهداف انسان و سایر موجودات نیست؟

- ۱) انسان برخلاف حیوانات و گیاهان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است.
 - ۲) حیوانات و گیاهان برخلاف انسان هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند متوقف می‌شوند.
 - ۳) عطش انسان در دستیابی به اهداف و خواسته‌هایش همواره ثابت می‌ماند.
 - ۴) انسان برای به کمال رساندن استعدادهای متنوع مادی و معنوی خود، به دنبال انتخاب جامع‌ترین اهداف است.
- ۲۹- شخصی که می‌گوید: «درست است که من خداوند را هدف و مقصد نهایی زندگی انتخاب نکرده‌ام، اما در زندگی همواره اخلاق مدار بوده‌ام و کارهای نیک بسیاری انجام داده‌ام» مصداق فردی است که

- ۱) از دیگ برای پختن شلغم استفاده نموده است.
 - ۲) از شمشیر جواهرنشان برای بریدن گوشت گندیده استفاده می‌نماید.
 - ۳) از طرف پادشاه مأمور به انجام امری شده، اما توانایی انجام مأموریت را ندارد. ۴) پزشک نیست اما طبابت می‌کند.
- ۳۰- مطابق نص صریح قرآن کریم «عدم بهره‌مندی از نعمت‌های آخری» و «گرفتاری در آتش دوزخ با خواری و سرافکندگی» به ترتیب معلول چیست؟
- ۱) عدم تلاش و کوشش در زندگی دنیوی - سریع‌الحساب بودن خداوند
 - ۲) درخواست از خداوند مبنی بر عطای نیکی صرفاً در دنیا - سریع‌الحساب بودن خداوند
 - ۳) درخواست از خداوند مبنی بر عطای نیکی صرفاً در دنیا - طلب و درخواست تنها زندگی زودگذر دنیوی
 - ۴) عدم تلاش و کوشش در زندگی دنیوی - طلب و درخواست تنها زندگی زودگذر دنیوی

۳۱- کدام یک از موارد زیر از ویژگی‌های افراد زیرک و باهوش نیست؟

- ۱) هدف‌های خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که با یک تیر چند نشان بزنند.
- ۲) کارهای دنیایی خود را به قصد تقرب به خداوند و رضای او انجام می‌دهند.
- ۳) با همت بزرگ و اراده محکم خداوند را هدف اصلی زندگی خود قرار می‌دهند.
- ۴) به دنبال سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها می‌باشند و به حیات دنیوی راضی بوده و با آن آرام هستند.

۳۲- قرآن کریم پس از بیان کدام آیه شریفه، انسان‌ها را به تفکر و تعقل در سخن الهی دعوت می‌کند؟

- ۱) «آنچه به شما داده شده کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است.»
- ۲) «و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم.»
- ۳) «هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.»
- ۴) «بعضی از مردم می‌گویند: خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.»

۳۳- انسان‌های باهوش و زیرک با انتخاب کدام یک به عنوان هدف اصلی سرای آخرت خود را آباد می‌سازند و دستیابی به این هدف برتر نیازمند چیست؟

- ۱) دین مبین اسلام - همت بزرگ و اراده محکم
- ۲) دین مبین اسلام - کناره‌گیری از لذت‌های مادی
- ۳) خداوند - همت بزرگ و اراده محکم
- ۴) خداوند - کناره‌گیری از لذت‌های مادی

۳۴- اگر بگوییم: «انسان دارای روحیه بی‌نهایت طلب است.» به چه معنا نمی‌باشد؟

- ۱) به دنبال چیزی است که پایان‌ناپذیر است و هرگز تمام نمی‌شود.
- ۲) با رسیدن به سرحدی از رشد و کمال متوقف نمی‌گردد.
- ۳) عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش ثابت مانده و هرگز کم نمی‌شود. ۴) همواره در حال انتخاب اهدافی است که پایان‌ناپذیر بوده و تمام نشوند.

۳۵- «حق بودن» آفرینش جهان به چه معناست و این موضوع برخاسته از کدام ویژگی ذات مقدس الهی است؟

- ۱) هدف‌دار بودن خلقت موجودات - رحمت الهی
- ۲) هدف‌دار بودن خلقت موجودات - حکمت الهی
- ۳) قانونمندی جهان خلقت - رحمت الهی
- ۴) قانونمندی جهان خلقت - حکمت الهی

۳۶- هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان‌پذیر و همیشگی به ترتیب اهداف و محسوب می‌شوند و ما باید در زندگی خود

- ۱) اصلی - فقط به اهداف اصلی بها دهیم.
- ۲) اصلی - فرعی - فقط به اهداف اصلی بها دهیم.
- ۳) فرعی - اصلی - هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم.
- ۴) اصلی - فرعی - هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم.

۳۷- انسان‌ها، حیوانات و گیاهان به ترتیب در «برخورداری از هدف» و «چگونگی رسیدن به آن» موصوف به کدام وصف هستند؟

- ۱) یکسان - متفاوت
- ۲) یکسان - یکسان
- ۳) متفاوت - یکسان
- ۴) متفاوت - متفاوت

۳۸- انسان‌های زیرک با بهره‌گیری از مفاهیم موجود در کدام آیه شریفه می‌توانند با یک تیر چند نشان بزنند و ثمره این سبک زندگی چیست؟

- ۱) ﴿فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ - بهره‌مندی توأمان از نعمت‌های دنیوی و آخری
- ۲) ﴿فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ - آشنایی با هدف خلقت حکیمانه
- ۳) ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ - بهره‌مندی توأمان از نعمت‌های دنیوی و آخری
- ۴) ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ - آشنایی با هدف خلقت حکیمانه

۳۹- دومین تفاوت میان انسان‌ها و سایر موجودات چیست و تعبیر قرآنی هدف‌دار بودن خلقت آسمان و زمین کدام است؟

- ۱) شناخت و انتخاب هدف خلقتش و گام برداشتن به سوی آن - حکیم
 - ۲) شناخت و انتخاب هدف خلقتش و گام برداشتن به سوی آن - حق
 - ۳) بی‌نهایت‌طلبی انسان و کم نشدن عطش دستیابی به خواسته‌هایش - حق
 - ۴) بی‌نهایت‌طلبی انسان و کم نشدن عطش دستیابی به خواسته‌هایش - حکیم
- ۴۰- انسان‌های زیرک به دنبال اهدافی هستند که باشد و چون خداوند را هدف اصلی قرار می‌دهند، کارهای دنیوی را انجام می‌دهند، تا سرای

آخرت خویش را آباد سازند.

- ۱) جامع - برای رضای خدا
- ۲) دربردارنده سعادتهای اخروی - برای رضای خدا
- ۳) جامع - مطابق دستور خدا
- ۴) دربردارنده سعادتهای اخروی - مطابق دستور خدا

۴۱- کدام یک از موارد زیر، پیام آیه ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ را به درستی بیان می‌کند؟

- ۱) زندگی همه موجودات بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای شکل گرفته و هدفی را دنبال می‌کند.
- ۲) سرچشمه همه خوبی‌ها و کمالات خداوند است.
- ۳) هدف خداوند از خلقت انسان عبادت و بندگی اوست.
- ۴) هدف و مقصود زندگی خداست که حق و کمال مطلق است.

۴۲- خلقت هدفمند هر یک از موجودات ناشی از آن است که و قرآن کریم این خلقت را می‌داند.

- ۱) هیچ کاری در عالم بیهوده اتفاق نمی‌افتد - جامع و کامل
- ۲) خالق آن‌ها خدایی حکیم است - جامع و کامل
- ۳) خالق آن‌ها خدایی حکیم است - حق
- ۴) هیچ کاری در عالم بیهوده اتفاق نمی‌افتد - حق

۴۳- کدام ویژگی انسان سبب میل او به سوی اهداف پایان‌ناپذیر می‌شود و حرکت گیاهان و حیوانات در رسیدن به اهداف خود به ترتیب چگونه سیری است؟

- ۱) گزینش‌گری - غریزی - طبیعی
- ۲) گزینش‌گری - طبیعی - غریزی
- ۳) بی‌نهایت‌طلبی - غریزی - طبیعی
- ۴) بی‌نهایت‌طلبی - طبیعی - غریزی

۴۴- کدام یک از موارد زیر از تفاوت‌های اهداف انسان و سایر موجودات نیست؟

- ۱) محدود بودن اهداف گیاهان و حیوانات
- ۲) نگرش خاص و نوع اندیشه انسان
- ۳) برخورداری انسان از توانایی گزینش
- ۴) پایان‌ناپذیری و نامحدود بودن اهداف انسان

۴۵- همه موارد در ارتباط با انتخاب اهداف درست‌اند، به جز

- ۱) هر کسی با بینش و نگرش خاص خود سراغ هدفی می‌رود.
- ۲) ارزش‌گذاری و رتبه‌بندی اهداف، علت تقسیم‌بندی آن‌ها به هدف‌های فرعی و اصلی است.
- ۳) اهداف اصلی برای زندگی انسان ضروری‌اند اما اهداف فرعی این‌گونه نیستند.
- ۴) هدف‌هایی مثل خیرخواهی نسبت به دیگران جزو اهداف اصلی هستند.

۴۶- با توجه به آیه شریفه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ منظور از واژه «حق» چیست؟

- ۱) حق بودن خداوند در آفرینش جهان
- ۲) داشتن برنامه حساب‌شده برای موجودات
- ۳) انسجام و استحکام جهان و پیوستگی میان موجودات
- ۴) خلقت آسمان و زمین برای انسان بی‌نهایت‌طلب

۴۷- مضمون بیت «ای دوست، شکر بهتر یا آن‌که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر، یا آن‌که قمر سازد؟» با کدام سخن الهی ارتباط مفهومی دارد؟

- ۱) «ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.»
- ۲) «هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.»
- ۳) «ای مردم ... هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لاهوت کند.»
- ۴) «بعضی از مردم می‌گویند: خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.»

۴۸- کدام یک در رابطه با اهداف موجود در زندگی انسان صحیح است؟

- (۱) هدف‌های اصلی و فرعی به ترتیب در زندگی انسان ضروری و غیرضروری‌اند. (۲) هدف‌های اصلی نباید مانع رسیدن به اهداف فرعی شوند.
(۳) هم هدف‌های پایان پذیر و هم پایان ناپذیر برای زندگی ما ضروری هستند. (۴) هدف‌های پایان پذیر را می‌توان به جای هدف‌های پایان ناپذیر قرار داد.

۴۹- در مورد انسان و ویژگی‌های او همه موارد زیر صحیح می‌باشد، به جز

- (۱) میل و گرایش انسان در کسب خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه به مرور زمان بیشتر هم می‌شود.
(۲) روحیه بی‌نهایت طلب انسان او را همواره در معرض انتخاب اهداف گوناگون قرار داده است.
(۳) انسان عطشی کم‌ناشدنی و توقف‌ناپذیر در کسب هدف اصلی خلقتش دارد.
(۴) اهداف و خواسته‌های انسان برخلاف حیوانات و گیاهان محدود نیستند و متوقف نمی‌شوند.

۵۰- کدام مفهوم از بیت زیر برداشت می‌شود؟

«ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟»

- (۱) فقط رسیدن به زندگی سعادت‌مندانه در آخرت، در خور تلاش است.
(۲) دست زدن به هر کاری برای رسیدن به بی‌نهایت‌ها و کمالات ضروری است.
(۳) باید هدف ما رسیدن به سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها که همان خداوند است، باشد.
(۴) برای رسیدن به اهداف بزرگ باید همت و اراده خاصی داشت و تلاش ویژه‌ای نمود.

۵۱- پاسخ به سؤال «ما انسان‌ها برای چه آفریده شده‌ایم؟» بیانگر چیست و کدام آیه شریفه به این مفهوم اشاره دارد؟

- (۱) سرمایه‌های درونی انسان - ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ (۲) هدفمند بودن زندگی انسان - ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾
(۳) هدفمند بودن زندگی انسان - ﴿فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ (۴) سرمایه‌های درونی انسان - ﴿فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

۵۲- جهان آفرینش بر اساس کدام صفت خدوند و به چه صورت آفریده شده و این موضوع از کدام آیه شریفه برداشت می‌شود؟

- (۱) حقانیت - هدفمند - ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾
(۲) حکمت - کامل - ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾
(۳) حکمت - هدفمند - ﴿مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾
(۴) حقانیت - کامل - ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

۵۳- این عبارت که «هر کسی با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود» بیانگر کدام مفهوم است؟

- (۱) تفاوت انسان با سایر موجودات در انتخاب هدف
(۲) اساسی‌ترین نیاز انسان در دنیا
(۳) روحیه بی‌نهایت‌طلبی و کمال‌گرایی انسان
(۴) منشأ اختلاف انسان‌ها در انتخاب هدف

۵۴- تعبیر «با یک تیر چند نشان زدن» درباره چه کسانی به کار می‌رود و این موضوع پیام قابل استنباط از کدام آیه شریفه است؟

- (۱) دارایی‌ها و سرمایه‌های خود را صرف زندگی دنیایی می‌کنند - ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾
(۲) با بهره‌دوستی از زندگی دنیایی سرای آخرتشان را هم آباد می‌سازند - ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾
(۳) دارایی‌ها و سرمایه‌های خود را صرف زندگی دنیایی می‌کنند - ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِئِنَّ﴾
(۴) با بهره‌دوستی از زندگی دنیایی سرای آخرتشان را هم آباد می‌سازند - ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِئِنَّ﴾

۵۵- مفهوم آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ در کدام بیت وجود ندارد؟

- (۱) «ای دوست شکر بهتر، با آن که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟»
(۲) «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش / یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟»
(۳) «نام احمد نام جمله انبیاست / چون که صد آمد نود هم پیش ماست»
(۴) «دوست نزدیک‌تر از من به من است / وین عجب‌تر که من از وی دورم»

۵۶- مفهوم بیت «ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو / یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد» در کدام گزینه دیده می‌شود؟

- (۱) انسان دارای روحیه بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در رسیدن به خواسته‌هایش کم نمی‌شود.
(۲) خداوند نامحدود است و سرچشمه همه خوبی‌هاست؛ از این رو انسان باید او را به عنوان هدف خود انتخاب کند.
(۳) اگر هدف و مقصد زندگی انسان خدا باشد، بسیاری از مفاهیم کلیدی او تغییر می‌کند.
(۴) اگر کسی کارهای دنیوی خود را برای رضای خدا انجام دهد، جان و دل خود را به او نزدیک‌تر کرده است.

۵۷- هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای متنوع انسان با استفاده از چه چیزی قابل تشخیص است و گیاهان و حیوانات به ترتیب چگونه

به سمت هدف خود در حرکت می‌باشند؟

- (۱) معیار و ملاک - غریزی - طبیعی
 (۲) معیار و ملاک - طبیعی - غریزی
 (۳) نوع نگاه و اندیشه - غریزی - طبیعی
 (۴) نوع نگاه و اندیشه - طبیعی - غریزی

۵۸- آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ با کدام آیه شریفه ارتباط معنایی دارد؟

- (۱) «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع‌الحساب است.»
 (۲) «بعضی می‌گویند پروردگارا، به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار.»
 (۳) «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم می‌دهیم.»
 (۴) «و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم.»

۵۹- کدام یک از موارد زیر در رابطه با اهداف اصلی و فرعی موجود در زندگی انسان نادرست است؟

- (۱) اهداف فرعی به تنهایی نمی‌توانند پاسخگوی میل بی‌نهایت‌طلبی انسان باشند.
 (۲) اهداف فرعی گرچه برای زندگی انسان ضروری نیست اما انسان با اصل قرار دادن اهداف اصلی می‌تواند به اهداف فرعی نیز دل ببندد.
 (۳) شایسته است انسان خداوند را به عنوان هدف اصلی در زندگی خود انتخاب کند.
 (۴) در زندگی انسان، مهم این است که اهداف فرعی جایگزین اهداف اصلی نشوند.

۶۰- موضوع «فانی بودن اهداف دنیوی و باقی بودن اهداف اخروی» از کدام آیه شریفه قابل برداشت است؟

- (۱) «و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم.»
 (۲) «آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.»
 (۳) «آن چه به شما داده شده کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است.»
 (۴) «هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.»

تست‌های ترکیبی

۶۱- تمایز بنیادین انسان از سایر موجودات که به ترتیب سبب معرفت به هدف خلقت و حرکت به سوی آن می‌شود، و است که بنابر فرمایش

امام کاظم (ع) عامل موجب دانایی نسبت به فرمان الهی می‌شود.

- (۱) عقل - اختیار - اول (۲) اختیار - عقل - دوم (۳) عقل - اختیار - دوم (۴) اختیار - عقل - اول

۶۲- آیه شریفه ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ الْأَبْحَقَ﴾ و ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ به ترتیب بیانگر کدام صفات الهی هستند و به کدام ویژگی

جهان هستی اشاره دارند؟

- (۱) عدل - حکمت - هدفمند بودن
 (۲) عدل - عدل - منظم بودن
 (۳) حکمت - حکمت - هدفمند بودن
 (۴) حکمت - عدل - منظم بودن

۶۳- توانایی تشخیص هدف درست، گزینش و حرکت به سوی آن، با سرمایه صورت می‌گیرد که می‌باشد و ارسال پیامبران مکمل هدایت انسان

است که آیه شریفه بیانگر همین مفهوم است.

- (۱) عقل و اختیار - عامل تمایز بین انسان و سایر موجودات - ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ...﴾
 (۲) تفکر و تعقل - متناسب با هدف خلقت انسان - ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾
 (۳) عقل و اختیار - متناسب با هدف خلقت انسان - ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ...﴾
 (۴) تفکر و تعقل - عامل تمایز بین انسان و سایر موجودات است - ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

۶۴- کدام مفهوم از بیت «دوست نزدیک‌تر از من به من است / وین عجب‌تر که من از وی دورم» قابل برداشت نیست؟

- (۱) نزدیکی به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست.
 (۲) تقرب به خداوند، تقریب حقیقی است.
 (۳) با دقت در تمامی مخلوقات می‌توان خداوند را در جای‌جای جهان هستی یافت.
 (۴) خداوند سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و انسان‌ها توانایی درک هستی خداوند را ندارند.

۶ ۳ بررسی همه‌گزینه‌ها

۱) حیوانات و گیاهان اهداف خود را انتخاب نمی‌کنند، بلکه به ترتیب به صورت غریزی و طبیعی به سمت آن هدف حرکت می‌کنند.
 ۲) انسان با عقل هدف از خلقتش را می‌شناسد و با اختیار به سوی آن حرکت می‌کند؛ نه بر اساس غریزه و فطرت.
 ۳) انسان بی‌نهایت‌طلب، همواره به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام‌نشدنی است. درحالی‌که حیوانات و گیاهان هدف‌های محدود و پایان‌پذیری دارند.

۴) حیوانات و گیاهان مجموعه‌های محدود از استعداد‌های مادی دارند، درحالی‌که انسان مجموعه‌ای فراوان و سرشار از استعداد‌های مادی و معنوی است.

۷ ۴ وقتی به دنیای انسان‌هایی نگریم، بادنیای حیرت‌انگیزی مواجه می‌شویم، چنان **اختلافی در هدف‌ها** وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم که به راستی کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان و استعداد‌های فراوان مادی و معنوی اوست. این اختلاف در هدف‌ها ریشه در **نوع نگاه و اندیشه انسان** دارد.

۸ ۱ گام نهادن انسان در این دنیا فرصتی برای رسیدن به **هدف خلقتش** می‌باشد، نه فرصتی برای رسیدن به خواسته‌هایش.

۹ ۳ اولین تفاوت انسان با سایر موجودات این است که انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد، بنابراین گزینه (۳) صحیح است.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) این‌که انسان فقط اهداف پایان‌ناپذیر را انتخاب می‌کند سخن نادرستی است زیرا هم اهداف پایان‌ناپذیر (اصلی) و هم اهداف پایان‌پذیر (فرعی) برای زندگی او لازم و ضروری هستند. فقط باید دقت شود که به اهداف فرعی آن‌قدر دل بسته نشود که مانع رسیدن به اهداف اصلی شوند.

۲) دستیابی انسان به خواسته‌هایش روز به روز افزون می‌گردد و ثابت نمی‌ماند.
 ۴) انسان‌ها استعداد‌های مادی فراوانی دارند در صورتی‌که سایر موجودات استعداد‌های محدود مادی دارند.

۱۰ ۲ مصرع «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» به ضرورت جامع بودن اهداف انسان اشاره داشته و بیانگر این موضوع است که هرچه هدف جامع‌تر باشد، دربرگیرنده اهداف بیشتری است. در همین رابطه می‌توان گفت گزینه (۲) نادرست است، زیرا هدف جامع آن هدفی است که بتواند نهال وجود انسان را تبدیل به درختی پربار کند و متوقف نشود.

۱۱ ۳ اگر هدفی بهتر بتواند پاسخگوی دو ویژگی «متنوع بودن استعداد انسان» و «بی‌نهایت‌طلبی او» باشد، آن هدف کامل‌تر است. بنابراین کامل‌ترین هدف باید پاسخگوی این دو ویژگی انسان باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) اهداف جامع باید پاسخگوی همه استعداد‌های مادی و معنوی ما باشد و نه برخی از آن‌ها.

۲) اهداف جامع نباید در جایی متوقف شود چون در بی‌نهایت‌طلبی سر حدی برای رشد و کمال وجود ندارد.

۴) هدف جامع، هدفی است که رسیدن به آن (نه‌گزینه‌اش آن) برابر با دستیابی به سایر اهداف است.

درس اول پایه دهم

۱ ۱ عبارت «در عالم یک چیزی است که آن فراموش کردنی نیست، اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست ...» از کتاب فیه ما فیه مولاناست که در مقدمه درس اول آمده و به هدفمندی خداوند در آفرینش اشاره دارد. امیر المؤمنین علی (ع) در همین رابطه فرمودند: «ای مردم... هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لپو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد.»

۲ ۳ طبق آیه شریفه: «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سر افکندگی در آن وارد شود.» میزان بهره‌مندی دنیا طلبان از دنیا تنها به اراده خدا بستگی داشته و خداوند هر مقدار را که بخواهد به آنان می‌دهد، در نتیجه میزان بهره‌مندی دنیا طلبان از دنیا می‌تواند متفاوت باشد، زیرا این بهره‌مندی به اراده خداوند وابسته است.

۳ ۲ موضوع «دنیاطلبی بدون توجه به آخرت و عاقبت و سرنوشت» تنها از آیه شریفه «بعضی از مردم می‌گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت بهره‌ای ندارند.» قابل برداشت است.

اشتباهات متداول

باید دقت شود آیه‌ای که با کلمه «پروردگارا» آغاز شده زبان حال کسانی است که اهداف آخری را در زندگی خود اصل و هدف قرار داده‌اند.

۴ ۴ آیه موجود در گزینه (۴) به تقسیم‌بندی اهداف اصلی و فرعی می‌پردازد. در واقع منظور از کالای زندگی دنیا و آرایش آن اهداف فرعی و منظور از آن‌چه نزد خداست **اهداف اصلی** می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) مفهوم آیه شریفه «آن کس که سرای آخرت را بطلید و برای آن سعی و کوشش کند، پاداش داده خواهد شد.» اصل قراردادن اهداف آخری است.

۲) مفهوم آیه شریفه «بعضی از مردم می‌گویند: پروردگارا، به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیکی مرحمت فرما» این است که انتخاب اهداف دنیوی و اهداف آخری کنار هم منافاتی ندارد.

۳) آیه شریفه «اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند و خداوند سریع الحساب است.» به این مفهوم اشاره دارد که بهره‌مندی انسان از نعمت‌های آخری نتیجه عمل او در دنیاست.

۵ ۱ افرادی که در آیه شریفه «بعضی می‌گویند: خداوندا، به ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت بهره‌ای ندارند» به آنان اشاره شده، هدف‌های دنیایی و پایان‌پذیر را سرلوحه خود قرار داده‌اند. این اهداف فرعی هستند و نمی‌توانند مانند اهداف اصلی همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان باشد و استعداد‌های متنوعش را پاسخ دهد.

بررسی سایر گزینه‌ها

در گزینه‌های (۲، ۳ و ۴) به اهداف پایان‌ناپذیر اشاره شده که وقتی به عنوان هدف اصلی انتخاب شوند، همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان بوده و پاسخگوی استعداد‌های متنوع او می‌باشند.

۱۲ ۳ بررسی همه‌گزینه‌ها

۱) نادرست است، زیرا حضرت علی (ع) خداوند را مقصود و هدف خود قرار دادند و به همین دلیل به همه زیبایی‌ها دست یافتند. به عبارتی دیگر ایشان پیامبر را هدف و مقصود خود قرار نداده‌اند.

۲) نادرست است، زیرا طبق متن کتاب درسی حضرت علی (ع) پس از رسول خدا (ص) بی‌نظیرترین شخصیت انسانی به حساب می‌آیند و این مورد به اشتباه در این گزینه آورده شده است.

۳) درست است، همان‌طور که در درسنامه بیان شد افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم با انجام کارها برای رضای خدا جان و دل خود را به خدا نزدیک می‌کنند.

۴) نادرست است، زیرا انسان به میزانی که خوبی‌ها و زیبایی‌ها را کسب کند (نه این‌که تنها دوست داشته باشد) به خدا نزدیک‌تر می‌شود.

۱۳ ۲ عبارت (الف) یعنی بهره‌مندی از نعمت‌های دنیا و آخرت و عبارت (ج) یعنی آبادانی سرای آخرت معلول، نتیجه یا تابع تقرب به خداوند هستند زیرا انسانی که خدا را به عنوان هدف اصلی خود انتخاب می‌کند و در پی تقرب به خداوند است هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کند و هم با انجام کارهای دنیوی در جهت رضای خدا جان و دل خود را به خدا نزدیک‌تر می‌کند و سرای آخرت خویش را آبادتر می‌سازد.

اشتباهات متداول

عبارت (ب) تابع تقرب به خداوند نیست، زیرا کسب زیبایی‌ها و خوبی‌ها علت تقرب به خداست و نه معلول آن.

عبارت (د) یعنی همت بزرگ و اراده محکم لازمه رسیدن به جامع‌ترین هدف یعنی خداوند است و نه تابع آن.

۱۴ ۴ بیت «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش/ یا آن‌که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟» به این مفهوم اشاره دارد که برای رسیدن به سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها و به دست آوردن سعادت در دنیا و آخرت لازم است خداوند را به عنوان هدف اصلی قرار داد که این موضوع هم‌مفهوم با آیه «هرکس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست» است.

۱۵ ۱ حق بودن آفرینش جهان به معنی هدفدار بودن آن است و کلام مولای متقیان امیرالمومنین علی (ع) در همین ارتباط این است که «ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لَهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد».

۱۶ ۴ انسان برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل بستن به آن‌ها نیازمند معیار و ملاک است تا بتواند به وسیله آن، هدف‌های همسو با میل بی‌نیاهت‌طلب و استعداد‌های متنوع خود را مشخص کند (تشخیص دهد) و بدین وسیله، هدف‌های زندگی را به درستی‌ترین گزینش نماید و عمر خود را برای رسیدن به آن‌ها صرف نماید.

اهداف به دو دسته اصلی (فناناپذیر) و فرعی (فناپذیر) تقسیم شده‌اند و هر دو برای زندگی انسان لازم و ضروری هستند.

۱۷ ۲ بررسی سایر گزینه‌ها

۱) با توجه به تفاوت نگاه و بینش انسان‌ها، برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل بستن به آن‌ها نیازمند معیار و ملاک هستیم.

۳) مطابق آیه شریفه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ: هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست»، طی طریق الهی زندگی، منافاتی با کسب پاداش و نعمت دنیا ندارد. ۴) برترین هدف اصلی ما، هدفی است که همه استعداد‌های متنوع ما را دربرگیرد و در هیچ‌جا متوقف نشود.

۱۸ ۳ بیت مورد نظر در صورت سؤال، به مقایسه امور دنیوی با سرچشمه خوبی‌ها پرداخته است و از این جهت، با آیه شریفه «آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است»، ارتباط معنایی دارد.

۱۹ ۳ خداوند در آیه ۱۸ سوره اسراء می‌فرماید: «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکنندگی در آن وارد شود».

۲۰ ۱ حضرت علی (ع) هرگاه که مردم را موعظه می‌کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارات آغاز می‌کرد: «ای مردم ... هیچ‌کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لَهو کند و او را به خود وانگذاشته‌اند تا به کارهای لغو و بی‌ارزش بپردازد» این عبارت، با ویژگی حکیمانه و هدفمند بودن آفرینش مرتبط است و از آن‌جا که به هدفمندی آفرینش جهان و انسان‌ها و بیهوده نبودن آن اشاره دارد، با آیه شریفه «و ما خلقنا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ» ارتباط مفهومی دارد.

۲۱ ۴ اختلاف در هدف انسان‌ها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه آن‌ها دارد. همچنین باید بدانیم که ذات و فطرت همه انسان‌ها یکسان است و تفاوتی در آن وجود ندارد.

۲۲ ۳ انسان، خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد نه این‌که به طور طبیعی هدف از خلقت خود را می‌شناسد؛ درحالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.

۲۳ ۴ این‌که انسان اهدافی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده دارد، معلول روحیه بی‌نیاهت‌طلبی اوست و هر دو نوع هدف‌های اصلی و فرعی، برای زندگی انسان ضروری هستند.

۲۴ ۴ از آن‌جایی که خداوند، مهربان‌ترین فرد نسبت به انسان است و کاملاً از نیازهای او آگاه است، تعیین ملاک و معیار اهداف اصلی زندگی انسان، به عهده اوست و در قرآن کریم خداوند در این مورد ما را هدایت و راهنمایی می‌کند.

۲۵ ۲ صورت کامل آیه شریفه گزینه دوم به صورت: «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند درحالی‌که با ایمان باشد، پاداش داده خواهد شد» است. بنابراین، این آیه شریفه، به «ممکن بودن دستیابی به اهداف پایان‌ناپذیر برای اهل ایمان» اشاره دارد.

پایان‌ناپذیر و تمام‌ناشدنی است و عطش او در رسیدن به خواسته‌هایش **روزبه‌روز افزایش می‌یابد.**

حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و وقتی به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند متوقف می‌شوند و گویی راهشان پایان یافته است، ولی انسان این‌گونه نیست.

۲۳۵ با توجه به آیه «و ما خلقنا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ ما بَیْنَهُمَا لِاعْبِیْنِ ما خَلَقْنَاهُما إِلَّا بِالْحَقِّ: ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم»، حق بودن جهان آفرینش به معنای هدفدار بودن خلقت آن‌هاست که برخاسته از حکمت خدا می‌باشد چون خداوند مخلوقات را به بازیچه خلق نکرده است و هر مخلوقی دارای هدف حکیمانه‌ای است و آفرینش موجودات بی‌هدف نیست.

۳۳۶

اهداف اصلی: هدف‌های پایان‌ناپذیر و همیشگی: خیرخواهی نسبت به دیگران
زندگی فرعی: هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان‌پذیر: مال و ثروت
باید بدانیم که هر دوی این اهداف خوباند و برای زندگی ما ضروری‌اند. مهم این است که هدف‌های فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن به اهداف اصلی شوند.

۳۳۷ با توجه به آیه شریفه «و ما خلقنا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ ما بَیْنَهُمَا لِاعْبِیْنِ ...» تمامی مخلوقات خداوند هدفمند آفریده شده‌اند. بنابراین انسان، حیوان و گیاه فرقی با هم ندارند و همگی در برخورداری از هدف مشترک‌اند. اما در چگونگی رسیدن به هدف متفاوت‌اند، زیرا هدف انسان رسیدن به تمامی کمالات و زیبایی‌هاست و هیچ محدودیتی در اهداف او وجود ندارد اما حیوانات و گیاهان به محضی که به سرحد مشخص شده از اهداف خود می‌رسند، متوقف می‌شوند.

۳۳۸ افراد زیرک می‌دانند برخی هدف‌های زندگی به گونه‌ای هستند که در بردارنده هدف‌های دیگر نیز می‌باشند و به عبارتی اهداف جامع‌اند. این افراد با انتخاب خداوند با یک تیر چند نشان می‌زنند و بر اساس آیه «مَنْ كَانَ يُرِیدُ ثَوَابَ الدُّنْیَا فَعِندَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ: هر کس نعمت دنیا را بخواهد، پس نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست» می‌توانند هم به نعمت‌های دنیایی خود برسند و هم به نعمت‌های اخروی.

۳۳۹ دومین تفاوت میان انسان و سایر موجودات این است که انسان دارای روحیه بی‌نهایت‌طلبی است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز بیشتر می‌شود، او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود و تعبیر قرآنی هدفدار بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین «حق» است «وَ ما خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ ما بَیْنَهُمَا لِاعْبِیْنِ ما خَلَقْنَاهُما إِلَّا بِالْحَقِّ: و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.»

۳۴۰ انسان‌های زیرک به دنبال اهدافی می‌روند که هدف‌های دیگر را نیز در بر می‌گیرند و رسیدن به آن‌ها برابر رسیدن به هدف‌های دیگر هم هست. به این اهداف، **هدف‌های جامع و برتر** گفته می‌شود که در آن تمام کارهای دنیوی برای رضای خدا انجام می‌شود تا جان و دل شخص به خداوند نزدیک‌تر شود و سرای آخرت خویش را آباد سازد.

۳۴۱ این آیه به خوبی دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی‌هدف

۲۲۶ برترین هدف اصلی انسان، آن هدفی است که همه استعدادهای متنوع ما را دربرگیرد و در جایی متوقف نشود و میل بی‌نهایت‌طلب او را ارضا کند. آیه شریفه «مَنْ كَانَ يُرِیدُ ثَوَابَ الدُّنْیَا فَعِندَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ» ناظر بر هدفی جامع است که علاوه بر سعادت اخروی، سعادت دنیوی انسان را نیز دربرمی‌گیرد. این هدف به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، **همت بزرگ و اراده محکم** می‌طلبد.

۲۲۷ مطابق ترجمه آیه شریفه ۱۸ سوره اسراء داریم: «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کسی اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکنندگی در آن وارد شود.»

۲۲۸ انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روزبه‌روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. بنابراین عطش انسان در دستیابی به اهداف و خواسته‌هایش **همواره ثابت نمی‌ماند و دائماً در حال افزایش است.**

۲۲۹ مطابق تعبیر مولوی در کتاب «فیه مافیة»، عمل چنین فردی، مانند «پختن شلغم در دیگ زرّین» و «بریدن گوشت گندیده با شمشیر جواهرنشان» است.

بررسی سایر آیه‌ها

۱) مولوی عمل چنین کسی را به پختن شلغم در دیگ زرّین تعبیر کرده است و نه هر دیگی.

۳۳۰ مطابق دو آیه شریفه «بعضی از مردم می‌گویند: خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت بهره‌ای ندارند» و «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکنندگی در آن وارد شود.» گزینه (۳) پاسخ صحیح است.

۳۳۱ افراد زیرک، به دنبال سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها هستند اما به حیات دنیوی رضایت نمی‌دهند و با آن آرام نمی‌گیرند، بلکه به دنبال زیبایی‌های اخروی و بی‌پایان هستند.

۳۳۲ ترجمه آیه ۶۰ سوره مبارکه قصص به صورت زیر است: «آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟» بنابراین، در این آیه شریفه، انسان به تفکر و تعقل در سخن الهی دعوت شده است.

۳۳۳ افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خداوند انجام می‌دهند، سرای آخرت خویش را آباد می‌سازند. البته این هدف به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، **همت بزرگ و اراده محکم** می‌طلبد.

۳۳۴ انسان دارای روحیه بی‌نهایت‌طلب است و به دنبال چیزی است که پایان‌ناپذیر است و هرگز تمام نمی‌شود، لذا همواره در حال انتخاب هدف‌های

۴۸ بررسی سایر گزینه‌ها

۱) نادرست است. هم هدف‌های اصلی و هم هدف‌های فرعی خوب‌اند و برای زندگی ضروری هستند.

۲ و ۴) نادرست است. هر دوی هدف‌های اصلی و فرعی برای زندگی ضروری هستند. مهم این است که هدف‌های فرعی (پایان‌پذیر) را به جای هدف اصلی (پایان‌ناپذیر) قرار ندهیم و آن قدر به هدف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن به هدف اصلی شود.

۳ ۴۹) وقتی پیرامون بی‌نهایت‌طلبی اهداف انسان بحث می‌شود، قیدی در رابطه با اهداف اصلی و فرعی آن ذکر نمی‌شود و تمامی اهداف را شامل می‌شود که این جهت‌گیری به بینش و نگرش افراد بستگی دارد.

۳ ۵۰) مفهوم اصلی که از بیت سؤال برداشت می‌شود انتخاب هدف جامع و برتر است به صورتی که دربرگیرنده سایر اهداف باشد و خداوند به عنوان کسی که همه چیز را خلق کرده (در این بیت شکر و قمر) لایق آن است که به عنوان هدف نهایی انسان انتخاب شود، زیرا سرچشمه همه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست.

۲ ۵۱) پاسخ سؤال «ما انسان‌ها برای چه آفریده شده‌ایم؟» بیانگر هدفمند بودن زندگی انسان‌ها است.

در هر آیه‌ای که از حق بودن آفرینش سخن به میان آمده، آن آیه به هدف و هدفمند بودن آفرینش اشاره دارد؛ بنابراین پاسخ درست، آیه شریفه «و ما خلقتناهما الا بالحق» است.

۳ ۵۲) در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است که هیچ‌کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. پس جهان خلقت بر اساس صفت حکمت خداوند و به صورت هدفمند آفریده شده است که این مفهوم از آیه شریفه «ما خلقتناهما الا بالحق» برداشت می‌شود.

اشتباهات متداول

با توجه به کلمه «حق»، به هدفمند بودن خلقت جهان پی می‌بریم. این نوع خلقت که بی‌هدف و بیهوده نیست نشان از حکمت و تدبیر خالق آن دارد. واژه حق در این جا به هدفمندی آفرینش اشاره دارد نه حقایق پروردگار؛ بنابراین نباید گزینه (۱) را به اشتباه انتخاب کنید.

۴ ۵۳) هر کسی با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. پس این اختلاف ریشه در نوع اندیشه انسان دارد. بنابراین می‌توان گفت منشأ اختلاف انسان‌ها در انتخاب هدف، بینش و نگرش خاص آن‌هاست.

۲ ۵۴) هم دنیاخواهان و هم افراد زیرک از زندگی دنیایی بهره می‌برند و از آن استفاده می‌کنند اما تفاوت این جاست که دنیاخواهان دنیا را هدف خود قرار داده‌اند اما افراد زیرک خدا را هدف خود می‌دانند و از بهره‌های دنیایی در راه رضای او استفاده می‌کنند و این گونه آخرت خود را هم آباد می‌سازند (پس با یک تیر دو نشان می‌زنند). برای پاسخ به قسمت دوم به پاداش افراد زیرک (دنیا و آخرت) و عبارت «ثواب الدنیا و الآخرة» دقت کنید.

۴ ۵۵) مفهوم کلی آیه این است که «همه هدف‌ها و خواسته‌ها نزد خداست و خدا بالاترین و جامع‌ترین هدف ممکن است». این مفهوم در گزینه‌های (۱، ۲ و ۳) دیده می‌شود؛ شکر، قمر، عقل و عشق نزد خداست و او بهتر و برتر است. اما در گزینه (۴) یافتن نشانه‌های خداوند در تمامی مخلوقات بیان شده است.

نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانانه‌ای در حرکت است. پس زندگی همه موجودات بر اساس برنامه حساب‌شده‌ای شکل گرفته و هدفی را دنبال می‌کند.

۳ ۴۲) در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود داشته است (خلقت هدفمند)؛ زیرا خالق آن‌ها خدایی حکیم است که هیچ‌کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. همچنین حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدفدار بودن خلقت آن‌هاست.

اشتباهات متداول

گزینه (۴) نمی‌تواند درست باشد، زیرا در این گزینه به جای علت، معلول ذکر شده است؛ در واقع این‌که در عالم کاری بیهوده اتفاق نمی‌افتد (معلول) ناشی از خلقت هدفمند موجودات است (علت).

۴ ۴۳) انسان بی‌نهایت‌طلب، در زندگی خود همواره دنبال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی که پایان‌ناپذیر و تمام نشود. پس انتخاب هدف‌های پایان‌ناپذیر (معلول) به خاطر ویژگی بی‌نهایت‌طلبی انسان است (علت).

گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.

۲ ۴۴) گزینه (۲) علت اختلاف میان انسان‌ها در انتخاب اهداف را بیان می‌کند، نه تفاوت اهداف انسان با سایر موجودات.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از کمال و رشد می‌رسند، متوقف می‌شوند.

۳) اولین تفاوت آن است که انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند که این نشان‌دهنده برخورداری انسان از توانایی انتخاب و گزینش است.

۴) این انسان بی‌نهایت‌طلب همواره در حال انتخاب هدف است، هدف‌هایی که نامحدود و پایان‌ناپذیر بوده و تمام نشود.

۳ ۴۵) هر دوی اهداف اصلی و فرعی خوبند و برای زندگی ما ضروری‌اند. مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن به اهداف اصلی شود.

۲ ۴۶) در آیه شریفه «و ما خلقتنا السماوات و الارض و ما بینهما لاعین ما خلقتناهما الا بالحق» منظور از حق، هدفدار بودن خلقت است و این‌که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی طبق برنامه حساب‌شده‌ای به این جهان گام نهاده است.

۲ ۴۷) با توجه به بیت «ای دوست شکر بهتر یا آن‌که شکر سازد / خوبی قمر بهتر یا آن‌که قمر سازد؟» درمی‌یابیم که خداوند سرچشمه همه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تنها هدفی که می‌توان برای زندگی انتخاب کرد اوست و چون نفس بی‌نهایت‌طلب است تا به خدا که بی‌نهایت است نرسد آرام و قرار نمی‌یابد و تنها خداست که می‌تواند روح بی‌نهایت‌طلب انسان را سیراب کند و این مفهوم در آیه شریفه «من کان یرید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا و الآخرة: هرکس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت هر دو نزد خداست» مشهود است.

اشتباهات متداول

با توجه به آنچه در درس اول پایه دوازدهم می‌خوانیم متوجه می‌شویم که انسان می‌تواند با دقت در مخلوقات جهان به هستی خداوند پی ببرد و آن را درک کند. آنچه که انسان توانایی درک آن را ندارد چپستی خداوند است و نه هستی او.

درس دوم پایه دهم

۱۶۵ آیه «وَنَفْسٍ وَّ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا» به سرمایه ذاتی گرایش به خیر و نیکی و بیزاری از بدی‌ها در انسان اشاره دارد. این سرمایه تنها به انسان عطا شده و بیانگر یکی از تفاوت‌های او با سایر موجودات است. برای پاسخ به قسمت دوم سوال لازم است تا آیه ۵۸ سوره مائده را که پیرامون قوه تعقل و تفکر است به یاد داشته باشید: «آن‌ها هنگامی که مردم را به نماز فرا می‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به خاطر آن است که آن‌ها گروهی هستند که تعقل نمی‌کنند».

۲۶۶ شیطان که خود را برتر از آدمیان می‌پندارد و دشمن قسم‌خورده انسان است، به‌جز وسوسه کردن و دادن وعده‌های دروغین راه نفوذ دیگری در ما ندارد.

اشتباهات متداول

دقت داشته باشید که اگرچه باقی گزینه‌ها همگی از راه‌های فریب شیطان هستند ولی تنها راه نفوذ شیطان در گزینه (۳) آمده است.

۲۶۷ خداوند گرایش به خوبی‌ها و بیزاری از بدی‌ها را در وجود ما قرار داده و به همین دلیل است که همه ما به فضائلی همچون کرامت، عزت‌نفس، صداقت و عدالت گرایش داریم. آیه شریفه «وَنَفْسٍ وَّ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا: سَوَّاهَا» به کارکرد شیطان اشاره دارد. آن‌گاه بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد» نیز تأییدی بر همین مطلب است.

۲۶۸ دشمن قسم‌خورده انسان که مصلحت به انتقام‌گیری از فرزندان آدم است، همان شیطان است که برای فریب دادن ما چهار راه دارد: «غافل کردن از خدا و یاد او»، «زیبا و لذت‌بخش نشان دادن گناه»، «سرگرم کردن به آرزوهای سراب‌گونه دنیایی» و «ایجاد کینه و دشمنی میان مردم». در مورد گزینه (۲) به کاربرد اشتباه واژه «دنیا» به جای «گناه» دقت کنید.

۱۶۹ خدای متعال در آیه «وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ: و سَوَّاهَا» به نفس ملامت‌کننده» به نفس لَوَّامَةُ انسان سوگند خورده است.

وقتی که گناهی از ما سر می‌زند، گرایش به خیر و نیکی سبب می‌شود تا خود را سرزنش و ملامت کنیم و در صدد جبران آن برآییم، چراکه همه ما به خوبی‌ها گرایش داریم و از بدی‌ها و زشتی‌ها بیزاریم. این موضوع در آیه شریفه «وَنَفْسٍ وَّ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا: سَوَّاهَا» به کارکرد شیطان اشاره دارد. آن‌گاه بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد» به خوبی نمایان است.

۴۷۰ شیطان به‌جز وسوسه کردن و فریب دادن راه نفوذ دیگری در انسان ندارد و ما هستیم که با اختیار و اراده خود به او اجازه وسوسه می‌دهیم یا راه فریب را بر او می‌بندیم. به همین دلیل است که شیطان در روز قیامت خطاب به انسان می‌گوید: «مرا سرزنش نکنید و خود را سرزنش کنید». در بین گزینه‌ها، تنها گزینه (۴) «من بر شما تسلطی نداشتم» ناظر بر اختیار و اراده انسان است.

۲۵۶ «صد نرگس تر سازد» در بیت سؤال و «سرچشمه همه خوبی‌ها» در گزینه (۲) هر دو به «کمال مطلق و سرچشمه آفرینش بودن خداوند» اشاره دارند. در واقع خداوند مجموعه همه خوبی‌هاست و همه هدف‌ها نزد اوست.

۲۵۷ انسان با استفاده از معیار و ملاک مناسب، می‌تواند هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع خود را تشخیص دهد و با استفاده از قوه اختیار خود، آن‌ها را برگزیند و به سوی آن حرکت کند؛ درحالی‌که گیاهان و حیوانات به ترتیب، به صورت طبیعی و غریزی به سمت هدف خود حرکت می‌کنند.

۲۵۸ آیه شریفه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ: هر کس ثواب دنیا را بخواهد، پس نیکی و ثواب دنیا و آخرت نزد خداست» از این نظر که به توانایی خداوند در اعطای نیکی و ثواب دنیا و آخرت اشاره دارد؛ با آیه شریفه گزینه (۲) هم‌مفهوم است.

۲۵۹ دقت کنید که اهداف فرعی نیز برای زندگی انسان ضروری‌اند اما مهم آن است که دل بستن و مشغول شدن به آن‌ها، مانع رسیدن به اهداف اصلی انسان نشود.

۳۶۰ آیه شریفه «آنچه به شما داده شده کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است»، به موضوع فانی بودن اهداف دنیوی و باقی بودن اهداف اخروی اشاره دارد.

۱۶۱ از جمله تفاوت انسان با سایر موجودات در این است که انسان با عقل خود هدف خلقت را شناسایی و با اختیار به سوی آن حرکت می‌کند. امام کاظم (ع) نیز خطاب به هشام بن حکم برتری در تفکر و تعقل را سبب دانایی بیشتر به فرمان الهی معرفی می‌کند.

۳۶۲ حکمت الهی صفتی است که به‌وسیله آن می‌توان گفت کارهای خداوند عبث و بیهوده نیست و تمامی کارهای او هدف‌دار است. در آیه «ما خلقنا السماوات و الارض الا بالحق» خداوند آفرینش آسمان‌ها و زمین را هدف‌دار می‌داند.

در آیه «و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً» به بیان هدف خلقت موجودات به صورت زوج می‌پردازد و بیانگر حکمت الهی است. این آیه هم به هدف‌دار بودن جهان هستی اشاره دارد.

۳۶۳ از تفاوت‌های اساسی انسان با سایر موجودات این است که انسان باید خود هدف از خلقتش را بشناسد و انتخاب کند و به سوی آن قدم بردارد که این ویژگی متناسب با خلقت انسان می‌باشد؛ زیرا دارای عقل و اختیار است. آیه «رُشَلًا مَّبْشُرِينَ وَ مَنذُرِينَ لئلا يكون للناس ...» بیانگر این موضوع است که خداوند با فرستادن پیامبران هدایت انسان را تکمیل کرده، راه بهانه‌گیری را بسته و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

۴۶۴ بیت «دوست نزدیک‌تر از من به من است / وین عجب‌تر که من از وی دورم» به این موضوع اشاره دارد که نزدیکی و تقرب به خداوند نزدیکی مکانی و ظاهری نیست، بلکه تقرب حقیقی می‌باشد. درجایی از بیت که گفته شده «دوست نزدیک‌تر از من به من است» به این نکته اشاره دارد که تمامی پدیده‌های عالم می‌توانند جلوه‌ای از خداوند و آیه‌ای از آیات الهی باشند و با دقت در تمامی مخلوقات می‌توان خداوند را در جای‌جای جهان هستی یافت.

تفکر و انیشه

آب، نعمت بی نظیر خداوند، جلوه زیبایی و طراوت، مظهر پاکی و زلالی و عامل ادامه حیات است. در نبود آب، از آواز دلنشین پرندگان، طراوت و سرسبزی درختان و تبسم گل‌های زیبا و رنگارنگ طبیعت اثری نخواهد بود. آری، آب مایه حیات و اساس زندگی در جهان هستی است.

سوره انبیاء، آیه ۳۰
موضوع: آب مایه حیات است.

وَجَعَلْنَا	مِنْ	الْمَاءِ	كُلِّ	شَيْءٍ	حَيٍّ
و قرار دادیم	از	آب	همه (هر)	چیزی	زنده

و از آب هر چیزی را زنده قرار دادیم.

- ۱ اساس زندگی هر چیزی در جهان از آب است.
- ۲ آب، عامل اصلی حیات در جهان هستی است.
- ۳ آب، حیات‌بخش جهان مادی و از جمله ما انسان‌هاست.
- ۴ واژه «كُلِّ» در این آیه، حیات همه چیز را از آب می‌داند.

انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب، حیات‌بخش جهان مادی و از جمله ما انسان‌هاست.

سوره فرقان، آیه ۴۹
موضوع: آب مایه حیات است.

لِئُحْيِي	بِهِ	بَلَدَةً	مَيِّتًا
تا زنده کنیم	به وسیله آن	سرزمین	مرده را

تا به وسیله آن (آب باران) سرزمین مرده را زنده کنیم.

- ۱ آب عامل اصلی حیات است.
- ۲ خداوند به وسیله آب باران، زمین خشک را سرسبز می‌کند و به آن زندگی می‌بخشد.
- ۳ این آیه با آیه «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» هم‌مفهوم است.
- ۴ عبارت «بَلَدَةً مَيِّتًا» در این آیه، نشان‌دهنده این موضوع است که حیات زمین از آب است.

(درس ۴- ۵م) قرآن کریم برای اثبات امکان معاد به نظام رویش و ریزش در طبیعت اشاره داشته و آن را یکی از استدلال‌های امکان معاد می‌داند. با توجه به این‌که در این آیه نیز آب باران وسیله زنده شدن زمین مرده دانسته شده، می‌توان گفت این آیه با آیه شریفه «خداست که بادها را می‌فرستد تا ابر را برانگیزد. سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان وسیله پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز همین‌گونه است.» قرابت مفهومی دارد.

اما راستی حیات «روح» بشر وابسته به چیست؟ چه چیزی به روح و درون انسان شادایی و طراوت می‌بخشد؟ چگونه می‌توان به این اکسیر حیات دست یافت؟

سوره انفال، آیه ۲۴

موضوع: پذیرش دعوت خدا و پیامبر (ص) حیات بخش (معنوی) انسان است.

یا ایُّهَا	الَّذِینَ	آمَنُوا	اسْتَجِیْبُوا	لِلَّهِ	وَ لِلرَّسُولِ	إِذَا	دَعَاکُمْ	لِما	یُحِیِّیْکُمْ
ای کسانی که ایمان آورده‌اید	اجابت کنید	خدا و پیامبرش	هنگامی که دعوتتان می‌کنند	به چیزی که	حیاتتان می‌بخشد	ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنگاه که شما را به چیزی فرامی‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد.			

- ۱ از قسمت «یا ایها الذین آمنوا» مشخص می‌شود که مخاطب این آیه مؤمنان هستند.
- ۲ درخواست از مؤمنان این است که دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنند.
- ۳ با توجه به این آیه، شرط ایمان واقعی اجابت دستورات خداوند و پیام‌آورش می‌باشد.
- ۴ قرآن کریم در این آیه اجابت دعوت خدا و پیامبر را زندگی بخش و مایه حیات روح انسان می‌داند.
- ۵ منظور از دعوت پیامبر، همان دعوت به تعالیم الهی است که به آن هدایت تشریحی نیز می‌گویند.
- ۶ دین به انسان حیات معنوی می‌بخشد.

پیام آیه

رابطه علت و معلولی

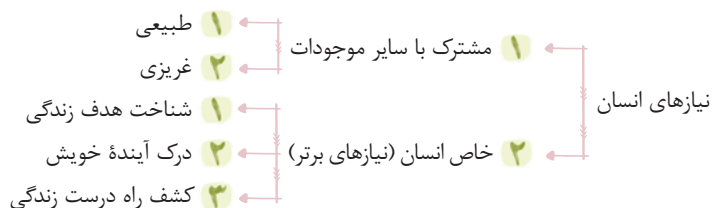
اجابت و قبول دعوت خدا و رسول (علت) ← به دست آوردن زندگی و حیات معنوی «یُحِیِّیْکُمْ» (معلول)
«اسْتَجِیْبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ»

هدایت الهی

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند پاسخ‌گوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند (علت)، سبب شده که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم (معلول).

نیازهای برتر

انسان هم‌چون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و پوشاک. خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و توان آگاه شدن از آن‌ها را به انسان داده است. برای مثال، در وقت نیاز به آب و غذا احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا می‌رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود لباس و پوشاک و مسکن تهیه می‌کند. اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی‌شود؛ زمانی که انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری روبرو می‌بیند؛ نیازهایی که برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به انسان عطا کرده است «سرمایه‌های ویژه (علت) ← نیازهای برتر (معلول)». پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می‌کند. برای انسان این نیازها به تدریج به دل مشغولی، دغدغه و بالأخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد.

برخی از این نیازها عبارت‌اند از:

۱۷ شناخت هدف زندگی

انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و با تکیه بر کدام هدف می‌تواند با اطمینان خاطر، زندگی‌اش را صرف آن نماید؟ او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد، یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است. به همین خاطر امام سجاد (ع) پیوسته این دعا را می‌خواند:

دعای امام سجاد (ع)
موضوع: درخواست شناخت هدف زندگی

«خدایا، ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای»

از آن جایی که خداوند متعال آگاهی کاملی از خلقت انسان و جایگاه او در نظام هستی دارد، کاملاً با هدف زندگی انسان‌ها که همان رسیدن به قرب الهی است، آشنایی دارد. بنابراین امام سجاد (ع) درک و فهم هدف زندگی خود را از خداوند متعال طلب می‌نماید.

پیام دعا

۱۸ درک آینده خویش

انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که:

- ۱ «آینده او چگونه است؟»
- ۲ «آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود، یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟»
- ۳ «اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟»
- ۴ «زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟»
- ۵ «خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟»

غزل دیوان شمس اثر مولوی
موضوع: دغدغه و دل مشغولی برای دو نیاز شناخت هدف زندگی و درک آینده خویش

روزها فکر من این است و همه شب سخنم
از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود

که چرا غافل از احوال دل خویشتم
به کجا می‌روم آخر نمایمی وطنم

بیت اول به این نکته اشاره دارد که نیازهای برتر و متعالی انسان به دغدغه و دل‌مشغولی و سوال‌هایی تبدیل می‌شوند که در صورت عدم پاسخ‌گویی، آرام و قرار را از انسان می‌گیرد.

در بیت دوم، مصراع اول در رابطه با نیاز بنیادین اول یعنی شناخت هدف زندگی و مصراع دوم در رابطه با نیاز برتر دوم یعنی درک آینده خویش است.

پیام شعر

۱۹ کشف راه درست زندگی

راه زندگی یا «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است. این دغدغه از آن‌رو دغدغه‌ای جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. «یک بار فرصت زندگی در دنیا (علت) ← کشف راه درست زندگی (معلول)» بنابراین، در این فرصت تکرارنشده، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی به هدف خلقت (قرب الهی) برسد.

سوره عصر

موضوع: ارزش عمر و زمان و نتیجه نادیده گرفتن این ارزش

وَالْعَصْرِ	إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ	وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ	وَتَوَاصَوْا	وَالصَّبْرِ
و سوگند به زمان که انسان در زیان مگر کسانی که ایمان آورده و انجام کارهای شایسته کردند	و سوگند به حق و سفارش کردند به صبر	و سوگند به زمان که انسان در زیان مگر کسانی که ایمان آورده و انجام کارهای شایسته کردند	و سوگند به حق و سفارش کردند به صبر	و سوگند به زمان که انسان در زیان مگر کسانی که ایمان آورده و انجام کارهای شایسته کردند

سوگند به این زمان که آدمی در خسران است. مگر کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته کردند و یکدیگر را به حق سفارش کردند و یکدیگر را به صبر سفارش کردند.

- ۱ «و»، در عبارت قرآنی «وَالْعَصْرِ» برای ذکر قسم می‌باشد.
- ۲ منظور از «عصر» زمان و روزگار است. این قسم به ارزش و اهمیت عمر و زمان انسان اشاره دارد.
- ۳ «خُسْر»، «بر وزن عُسْر» و «خُسْران» به معنی کم شدن سرمایه است. این واژه غالباً دربارهٔ سرمایه‌های بیرونی مانند مال و مقام به کار می‌رود، و در برخی اوقات برای سرمایه‌های درونی مانند صحت و سلامت، عقل، ایمان و ثواب نیز به کار می‌رود.
- ۴ چیزی که می‌تواند جلوی این زیان بزرگ را بگیرد و آن را به منفعت و سودی عظیم مبدل کند آن است که در برابر از دست دادن این سرمایه، سرمایه‌ای گران‌بهارتر و ارزشمندتر به دست آورد.
- ۵ اصل اول در این برنامه «ایمان» است که زیربنای همهٔ فعالیت‌های انسان را تشکیل می‌دهد.
- ۶ اصل دوم به نتیجهٔ ایمان یعنی «اعمال صالح» اشاره می‌کند، پس ایمان بر عمل مقدم است.
- ۷ «اعمال صالح» یعنی هر کار شایسته‌ای که وسیلهٔ تکامل انسان و باعث قرب الی الله و پیشرفت جامعهٔ انسانی در تمام زمینه‌ها شود.
- ۸ بدون ایمان و عمل صالح و سفارش دیگران به حق و صبر خسارت انسان بسیار بزرگ خواهد بود.
- ۹ اصل سوم توصیه به حق و صبر است که منظور از آن، عمل به وظیفهٔ امر به معروف و نهی از منکر است. در واقع می‌توان گفت کسی که می‌خواهد از خسران به دور باشد، باید علاوه بر خود به فکر رشد و تعالی دیگران نیز باشد. «تَوَاصَوْا»

پیام آیه

(درس ۶- یازدهم) با توجه به سخن پیامبر اکرم (ص) که در مورد امام علی (ع) می‌فرمایند: «عَلَيْهِ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ» می‌توان دریافت که امام علی (ع) مصداق کامل و بارز حق و حقیقت است. حال برای عمل به دستور قرآنی «وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ» می‌توان مردم را به پیروی از امام علی (ع) توصیه نمود.

نکته تربیتی

- ۱ داشتن ایمان «آمنوا» (علت ۱)
 - ۲ انجام کارهای شایسته «عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» (علت ۲)
 - ۳ توصیه به حق «تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ» (علت ۳)
 - ۴ توصیه به صبر «تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» (علت ۴)
- نداشتن خسران و زیان‌کار نبودن (معلول)

رابطه علت و معلولی

در آیات سوره عصر تدبیر کنید و به سؤالات پاسخ دهید:

- ۱ خداوند در این سوره به چه چیزی سوگند خورده است؟ چرا؟
پاسخ: زمان، زیرا زمان بسیار ارزشمند است. انسان برای رسیدن به هدف خلقت، زمان محدودی در اختیار دارد و فرصت جبران زمان از دست رفته را ندارد.
- ۲ چه زیان و خسارتی انسان را تهدید می‌کند؟
پاسخ: زیان از دست دادن زمان و سرمایهٔ عمر و نرسیدن به هدفی که به خاطر آن آفریده شده است.
- ۳ چه کسانی دچار خسران نمی‌شوند؟
پاسخ: کسانی که: الف) ایمان داشته باشند، ب) عمل شایسته انجام دهند، ج) دیگران را به حق سفارش کنند، د) دیگران را به صبر سفارش کنند.

تدبیر قرآن

پاسخ به سؤالات بنیادین باید حداقل دو ویژگی داشته باشد:

- ۱ کاملاً درست و قابل اعتماد باشد
زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون هستند.
- ۲ همه‌جانبه باشد
به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

با توجه به این دو ویژگی کسی می‌تواند پاسخ صحیح به سؤالات بنیادین بدهد که:

- ۱ آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی باشد.
- ۲ هم‌چنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.

فعالیت کلاسی

با توجه به توضیحات، بررسی کنید که:

- الف** آیا عقل انسان به تنهایی می‌تواند به این سؤالات اساسی پاسخ کامل و جامع بدهد؟ چرا؟
پاسخ خیر، زیرا دستگاه تفکر انسان آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او ندارد. هم‌چنین نمی‌داند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.
- ب** آیا انسان به تنهایی می‌تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟
پاسخ خیر، انسان قادر نیست به تنهایی به نیازهای اساسی خود پاسخ دهد، زیرا دستگاه تفکر او محدود است.

شیوه هدایت خداوند

خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است (فطرت) هدایت می‌کند (هدایت تکوینی). انسان ویژگی‌هایی دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر سبب شده شیوه هدایت او متفاوت باشد. یکی از این ویژگی‌ها، توانایی تعقل و تفکر و ویژگی دیگر قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ انسان، ابتدا درباره هر کاری تفکر می‌کند، اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد. هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد تا انسان‌ها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود، این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار بندند و به هدفی که خداوند در خلقتشان قرار داده است (رسیدن به قرب الهی) برسند (هدایت تشریحی). انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

حدیث امام کاظم (ع)

موضوع: نحوه هدایت خداوند و رابطه هدایت تشریحی (پیامبران) و هدایت تکوینی (عقل)

امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولاتش را به سوی بندگان فرستاد، جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن‌کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

- ۱ هدف از ارسال پیامبران، تعقل بندگان در پیام الهی است.
- ۲ برنامه هدایت انسان از طریق پیامبران فرستاده شده؛ تا انسان‌ها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود، این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار بندند.
- ۳ باکنار هم قرار گرفتن عقل «هدایت تکوینی» و وحی یا ارسال پیامبران «هدایت تشریحی» می‌تواند به پاسخ سؤالات اساسی دست یافت.

رابطه
علت و
معلول

- به این روابط علت و معلولی در سخن امام کاظم (ع) توجه فرمایید:
- ۱ تفکر و تعقل بندگان در پیام الهی (علت) ← ارسال پیامبران از سوی خداوند (معلول)
 - ۲ برخورداری از معرفت برتر (علت) ← پذیرش بهتر پیام الهی (معلول)
 - ۳ برتری در تعقل و تفکر (علت) ← دانایی بیشتر نسبت به فرمان‌های الهی (معلول)
 - ۴ کامل‌تر بودن تعقل (علت) ← برتر و بالاتر بودن رتبه افراد در دنیا و آخرت (معلول)

بنابراین با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت. البته انسان به علت دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند. اما چنان‌که گفته شد، چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد، انسان زبان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت.

اتمام حجت خداوند

اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند، انسان در قیامت می‌تواند بگوید: من در دنیا علم و توانایی پاسخ به سؤالات اساسی‌ام را نداشتم و تو برای من راهنمایی نفرستادی، حجت را بر من تمام نکردی و من راه تشخیص حق را نمی‌دانستم و این‌گونه بود که گمراه شدم، پس نباید به خاطر اشتباهاتم مؤاخذه و ملامت شوم. خداوند، در قرآن کریم درباره تمام و کامل شدن حجت الهی با فرستادن انبیا فرموده است:

سوره نساء، آیه ۱۶۵

موضوع: اتمام حجت خداوند با انسان و بستن راه بهانه‌گیری آنان بعد از فرستادن پیامبران

رُسُلًا	مُبَشِّرِينَ	و مُنذِرِينَ	لِنَلَّا يَكُونَ	لِلنَّاسِ	عَلَى	اللَّهِ	حُجَّةً	بَعْدَ	الرُّسُلِ
رسولانی	بشارت‌دهنده و	انذارکننده	تا نباشد	برای مردم	بر	خدا	دلیلی	بعد	پیامبران
«رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و انذارکننده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد.»									
۱	ارسال پیامبران «هدایت تشریحی» راه دست‌یابی به همه نیازهای برتر انسان را مشخص کرده، تا راه بهانه و عذر را بر انسان‌ها مسدود کند و کسی نتواند در قیامت بهانه‌ای داشته باشد.								
۲	عبارت «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ...» بیانگر این است که شیوه ابلاغ دین توسط پیامبران بر محور خوف و رجاء، بیم و امید یا بشارت و هشدار است.								
۳	طبق این آیه علت و فلسفه ارسال پیامبران اتمام حجت بر مردم و مسدود کردن راه بهانه و عذر بر آنان است.								
۴	آن‌چه به ترتیب از مفاهیم این آیه به دست می‌آید، اتمام حجت بر انسان و اختیاری بودن هدایت است.								
۵	عبارت «لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً...» به فلسفه هدایت ویژه انسان به اقتضای حکمت الهی اشاره دارد.								
۱	(درس ۲-دهم) ارسال پیامبران و پیشوایان برای راهنمایی انسان‌ها تا راه سعادت را به آن‌ها نشان دهند و در پیمودن راه حق کمک کنند.								
۲	(درس ۲-دهم و درس ۵-دوازدهم) این آیه با آیه «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرُوا وَإِنَّمَا كَفَرُوا» تناسب مفهومی دارد؛ زیرا هر دو آیه به رابطه هدایت تشریحی و استفاده انسان از قدرت اختیار و انتخاب اشاره دارد.								

پیام آیه

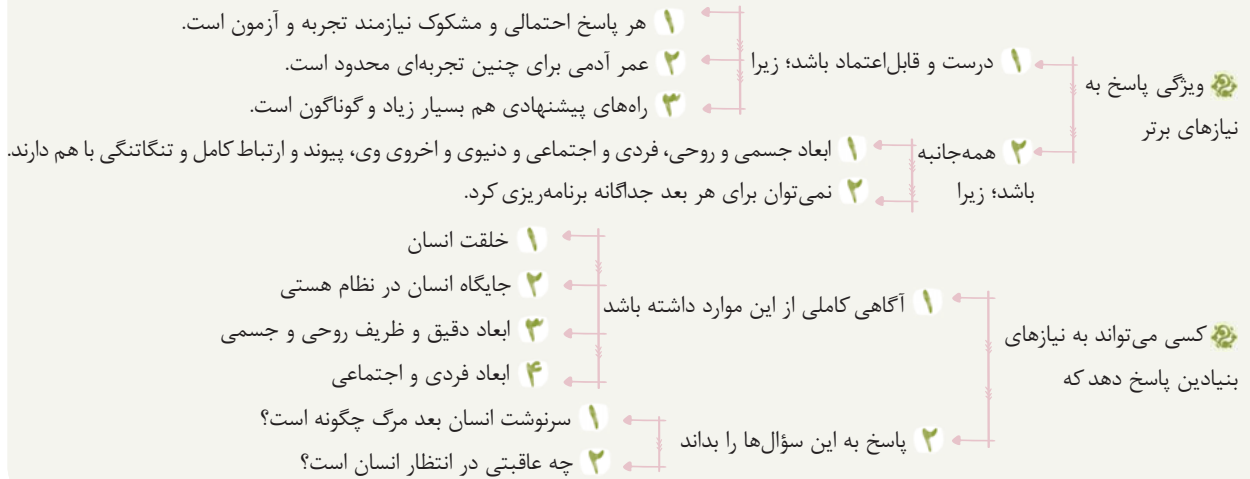
نکته
درباره

رابطه
علت و
معلولی

ارسال پیامبرانی مُبَشِّر و مُنذِر ← (علت) از میان رفتن عذر و بهانه برای مردم (معلول)
«رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ» ← «لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً بَعْدَ الرُّسُلِ»

کتاب درسی زیر ذره بین

چگونه زیستن که در ارتباط با نیاز کشف راه درست زندگی به وجود می‌آید، از این رو دارای اهمیت است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند که این موضوع با آیه شریفه «حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا... : آن‌گاه که مرگ یکی از آن‌ها فرا می‌رسد می‌گوید: پروردگارا! مرا بازگردانید باشد که عمل صالح انجام دهم کاری که در گذشته آن را ترک کردم و خداوند می‌گوید هرگز...» هم مفهوم است؛ زیرا هر دو به امکان پذیر نبودن زندگی مجدد اشاره دارند.

انیشه و تدقیق

آیا انسان می‌تواند پاسخ دادن به نیازهای اساسی را نادیده بگیرد و بر اساس ضرب‌المثل «هرچه پیش آید، خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟

پاسخ خیر، برخی از افراد که در چنگال هوس‌های زودگذر زندگی گرفتارند، وقتی با سؤال‌های بنیادین روبه‌رو می‌شوند، برای آسوده کردن وجدان، خود را به بی‌خیالی می‌زنند و می‌گویند خود را درگیر این سؤال‌های اساسی نمی‌کنیم. زندگی به هر صورتی که پیش برود، برای ما تفاوتی ندارد. اما این‌ها نمی‌دانند روزی متوجه این تفاوت می‌شوند که دیگر قادر به انجام دادن کاری نیستند. در آن روز نمی‌توانند خود را به بی‌خیالی بزنند؛ زیرا گرفتار عواقب کارهای خود شده‌اند و رنج و عذاب آن را احساس می‌کنند. بنابراین، انسان عاقل نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد.

آیا می‌توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟

پاسخ خیر، زیرا فرصت آزمون و خطا در عمر محدود انسان وجود ندارد و پاسخ به این نیازهای برتر باید همه‌جانبه و کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. در واقع می‌توان گفت پاسخ به نیازهای برتر با عقل و وحی امکان‌پذیر است، نه با احساسات شخصی و سلیقه فردی.

شعر زیر با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط است؟ چرا؟

مرد خردمند هنر پیشه را	عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن	با دگری تجربه بردن به کار

پاسخ این دو بیت با نیاز کشف راه درست زندگی ارتباط مفهومی دارد؛ زیرا در این ابیات بیان شده که انسان باید دو بار در دنیا زندگی کند. در دفعه اول تجربه کسب نماید و بار دیگر آن را به کار گیرد، اما در نیاز کشف راه درست زندگی بیان شده انسان یک بار بیشتر زندگی را تجربه نمی‌کند و فرصت دو بار زندگی کردن در دنیا را ندارد. پس برای موفقیت در زندگی لازم است تا از برنامه الهی پیروی کند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

تست‌های کنکور

ریاضی ۹۵

- ۷۳۵- اشکال مهم پاسخ‌های احتمالی به نیازهای انسان، چیست؟
- (۱) قدرت انتخاب انسان در آن نادیده گرفته شده است.
 - (۲) نیازمند تجربه و آزمون است تا کارایی آن مشخص شود.
 - (۳) نیازمند تعقل و ادراک است تا درست بودن آن مشخص شود.
 - (۴) بررسی همه‌جانبه نیازهای انسان در آن نادیده گرفته شده است.

۷۳۶- به بیان امام کاظم علیه السلام، انحصار ارسال رسولان علیهم صلوات الله اجمعین، به سوی بندگان از جانب خدای متعال، تحقق است و دانایتر بودن آنان به فرمان الهی است.

زبان ۹۳

- (۱) تعقل - معلول برتری معرفت (۲) ایمان - معلول برتری معرفت (۳) تعقل - علت استواری ایمان (۴) ایمان - علت استواری ایمان

زبان ۹۲

۷۳۷- احساسات شخصی و سلیقه‌ای، به این دلیل پاسخ‌گوی نیازهای برتر انسان نیست که

- (۱) هر نیازی راه پاسخ‌گویی خاص خود را می‌طلبد. (۲) احساسات و سلیقه، متغیر و متبدل‌اند. (۳) آن‌گونه از نیازها، فراتر از احساسات و سلیقه‌اند. (۴) نیازهای برتر، همراه با دل‌مشغولی و دغدغه و درد متعالی‌اند.

فارج ۹۲ با تغییر

۷۳۸- از دقت در پیام کدام آیه «مسدود بودن راه بهانه‌گیری انسان‌های دور افتاده از راه هدایت» مفهوم می‌گردد؟

- (۱) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾
 (۲) ﴿رَسُولًا مَبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّيْكُمْ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ ...﴾
 (۳) ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾
 (۴) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

۷۳۹- کدام نیاز از نیازهای متعالی انسان است که خود را در سؤال «چگونه زیستن» نشان می‌دهد؟ و «جامعیت و قابلیت کسب اعتماد» از ویژگی‌های انسان است.

فارج ۹۱ با تغییر

- (۱) کشف راه درست زندگی - سؤال‌های مطرح شده از سوی (۲) درک هدف زندگی - سؤال‌های مطرح شده از سوی (۳) کشف راه درست زندگی - پاسخ‌های داده شده به پرسش‌های ناگزیر (۴) درک هدف زندگی - پاسخ‌های داده شده به پرسش‌های ناگزیر

زبان ۹۱

۷۴۰- اگر گفته شود: «ضامن سعادت انسان پاسخ صحیح به نیازهای اساسی اوست». این عبارت، بدان معنی است که

- (۱) انسان، هرگز خالی از دغدغه و اضطراب و دل‌مشغولی نیست. (۲) انسان، محصور در نیازهای روزمره و زندگی طبیعی نیست. (۳) نیازهای زندگی و روزمره انسان، متغیر و متفاوت است. (۴) انسان، به دلیل انسان بودنش، نمی‌تواند به محدودها خرسند باشد.

زبان ۸۸

۷۴۱- نیاز ارتباط دقیقی با سایر نیازهای برتر دارد و وجود پاسخ‌های ناهمگون به اصیل‌ترین نیاز بشر، نشانه می‌باشد.

- (۱) کشف راه درست زندگی - آزادی و اختیار انسان در انتخاب راه و حرکت در راستای آن
 (۲) کشف راه درست زندگی - ناتوانی انسان از به دست آوردن پاسخ درست و کامل به نیازها
 (۳) درک آینده خویش - ناتوانی انسان از به دست آوردن پاسخ درست و کامل به نیازها
 (۴) درک آینده خویش - آزادی و اختیار انسان در انتخاب راه و حرکت در راستای آن

هنر ۸۸

۷۴۲- مطابق معارف قرآنی، خدای متعال، رسولان و پیام‌آوران خویش را همراه با «تبشیر و انذار» به عنوان میسر و منذر ارسال فرمود تا

- (۱) هدف‌داری خلقت و حکیمانه بودن آفرینش، تبیین گردد. (۲) استعداد‌های مردم شکوفا و چراغ فطرت، نورانی گردد. (۳) حجت بر مردم تمام شود و راه بهانه‌جویی بسته شود. (۴) گرد و غبار فرو افتاده بر عقول و فطرت‌های پاک، زدوده شود.

فارج ۸۸ با تغییر

۷۴۳- کدام نیازها مسبب دل‌مشغولی و دغدغه‌های انسان است و پاسخ صحیح به آن‌ها، ضامن چیست؟

- (۱) روزمره - انسانیت (۲) روزمره - سعادت (۳) متعالی - انسانیت (۴) متعالی - سعادت

تست‌های تالیفی

۷۴۴- هدایت ویژه انسان توسط خداوند از چه طریقی صورت می‌گیرد؟

- (۱) از طریق فطرت پاک و خداجو که در وجود تمام انسان‌ها قرار گرفته است. (۲) از طریق دو ویژگی تفکر و اختیار که در وجود تمام انسان‌ها قرار گرفته است. (۳) از طریق ارسال پیامبران و محدود کردن قدرت اختیار انسان. (۴) از طریق ایجاد تفاوت میان انسان‌ها و فراهم کردن راه خودشناسی.

۷۴۵- عدم توجه به کدامیک از نیازهای برتر موجب می‌شود که انسان عمر خود را از دست بدهد؟

- (۱) شناخت هدف زندگی (۲) درک آینده خویش (۳) کمال و خوبی‌های بی‌انتها (۴) کشف راه درست زندگی

۷۴۶- کدام دسته از نیازهای انسان تبدیل به دل‌مشغولی، دغدغه و سؤال می‌شوند و پاسخ به این سؤالات چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

- (۱) نیازهای طبیعی - درست، قابل اعتماد و همه‌جانبه (۲) نیازهای فراطبیعی - دربرگیرنده همه ابعاد وجود انسان (۳) نیازهای طبیعی - دربرگیرنده همه ابعاد وجود انسان (۴) نیازهای فراطبیعی - درست، قابل اعتماد و همه‌جانبه

۷۴۷- وقتی انسان در افق فراتر از زندگی روزمره بیندیشد خود را با نیازهایی روبه‌رو می‌بیند که برآمده از است و پاسخ صحیح به این نیازها

- (۱) سرمایه‌های ویژه - سعادت انسان را تضمین می‌کند (۲) فطرت مشترک - سعادت انسان را تضمین می‌کند (۳) سرمایه‌های ویژه - نشانه بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت است (۴) فطرت مشترک - نشانه بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت است

۷۴۸- دو سؤال «آیا زندگی با مرگ تمام می‌شود؟» و «چگونه باید زیست؟» هر کدام به ترتیب با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط هستند؟

- (۱) شناخت هدف زندگی - کشف راه درست زندگی
(۲) درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی
(۳) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش
(۴) درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی

۷۴۹- پاسخ به سؤالات بنیادین باید و باشد و رسیدن به چنین پاسخی با کنار هم قرار گرفتن و امکان پذیر است.

- (۱) درست و قابل اعتماد - همه‌جانبه - علم - ایمان
(۲) جامع - شامل - علم - ایمان
(۳) درست و قابل اعتماد - همه‌جانبه - عقل - وحی
(۴) جامع - شامل - عقل - وحی

۷۵۰- در پاسخ به این سؤال که «چرا پاسخ به نیازهای برتر انسان باید درست و قابل اعتماد باشد؟» کدام موارد را می‌توان مطرح کرد؟

- (۱) ابعاد مختلف انسان پیوند تنگاتنگی با هم دارند - راه‌های پیشنهادی زیاد و گوناگون است
(۲) ابعاد مختلف انسان پیوند تنگاتنگی با هم دارند - نمی‌توان برای هر بعد انسان جداگانه برنامه‌ریزی کرد
(۳) عمر آدمی محدود است - نمی‌توان برای هر بعد انسان جداگانه برنامه‌ریزی کرد
(۴) عمر آدمی محدود است - راه‌های پیشنهادی زیاد و گوناگون است

۷۵۱- «ارتباط تنگاتنگ ابعاد مختلف وجود انسان»، «نیاز به تجربه و آزمون» و «محدودیت عمر آدمی» هر کدام به ترتیب لزوم کدام یک از موارد زیر را در

پاسخ به سؤالات بنیادین ایجاب می‌کند؟

- (۱) درست و قابل اعتماد بودن - همه‌جانبه بودن - درست و قابل اعتماد بودن
(۲) درست و قابل اعتماد بودن - درست و قابل اعتماد بودن - درست و قابل اعتماد بودن
(۳) همه‌جانبه بودن - درست و قابل اعتماد بودن - درست و قابل اعتماد بودن
(۴) همه‌جانبه بودن - همه‌جانبه بودن - درست و قابل اعتماد بودن

۷۵۲- نیاز به یا ارتباط دقیقی با سایر نیازهای انسان دارد و دغدغه انسان‌های و است.

- (۱) راه زندگی - چرا زیستن - آگاه - هوشیار
(۲) راه زندگی - چگونه زیستن - فکور - خردمند
(۳) هدف زندگی - چگونه زیستن - فکور - خردمند
(۴) هدف زندگی - چرا زیستن - آگاه - هوشیار

۷۵۳- انسان در ارتباط با آینده خویش با کدام یک از سؤالات مهم و اساسی زیر روبه‌رو نمی‌شود؟

- (۱) خوشبختی در سرای آخرت در گرو انجام چه کارهایی است؟
(۲) آیا زندگی با مرگ تمام می‌شود؟
(۳) زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟
(۴) سرنوشت انسان بعد از مرگ چگونه است؟

۷۵۴- در مورد نیازهای برتر انسان کدام مورد صحیح نیست؟

- (۱) کشف راه درست زندگی دغدغه انسان‌های فکور و خردمند است.
(۲) سؤال «چگونه زیستن» ارتباط دقیقی با دو سؤال «چرا زیستن» و «آینده چگونه است؟» دارد.
(۳) انسان در ورای زندگی روزمره با نیازهای مهمی روبه‌رو می‌شود که ناشی از سرمایه‌های ویژه است.
(۴) نیازهای برتر انسان به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالاخره به سعادت او می‌انجامد.

۷۵۵- زمینه‌ساز و پیامد کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها برای انسان، به ترتیب و است و شیوه متفاوت هدایت موجودات مختلف، معلول است.

- (۱) تفکر در پیام الهی - یافتن راه صحیح زندگی و حرکت در آن مسیر - ویژگی‌های متفاوت موجودات
(۲) تلازم عقل و وحی - یافتن راه صحیح زندگی و حرکت در آن مسیر - متفاوت بودن جایگاه انسان‌ها در نظام هستی
(۳) تفکر در پیام الهی - رسیدن به هدف برتر نهاده‌شده در خلقت انسان - متفاوت بودن جایگاه انسان‌ها در نظام هستی
(۴) تلازم عقل و وحی - رسیدن به هدف برتر نهاده‌شده در خلقت انسان - ویژگی‌های متفاوت موجودات

۷۵۶- دغدغه اصلی انسان‌های فکور و خردمند نیاز به است که از آن به نیز تعبیر می‌شود.

- (۱) کشف راه درست زندگی - نیاز به آینده روشن
(۲) درک آینده خویش - نیاز به برنامه زندگی
(۳) کشف راه درست زندگی - نیاز به برنامه زندگی
(۴) درک آینده خویش - نیاز به آینده روشن

۷۵۷- انسان همواره در زندگی نیاز به برنامه‌ای دارد که و و به سبب همین امر است که

- (۱) سعادت او را تضمین کند - او را به خدا نزدیک کند - خدا سرمایه‌های ویژه‌ای به انسان عطا کرده است.
(۲) پاسخگوی نیازهای او باشد - راه درست را به او نشان دهد - خدا سرمایه‌های ویژه‌ای به انسان عطا کرده است.
(۳) سعادت او را تضمین کند - راه درست را به او نشان دهد - همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت از جانب مکاتب بشری بوده‌ایم.
(۴) پاسخگوی نیازهای او باشد - سعادت او را تضمین کند - همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت از جانب مکاتب بشری بوده‌ایم.

۷۵۸- در چه صورت انسان در قیامت می توانست بگوید من نباید به خاطر اشتباهاتم مؤاخذه شوم و چه کسی می تواند به نیازهای برتر پاسخ صحیحی بدهد؟

- ۱) در صورتی که در یافتن راه درست زندگی دچار اشکال شود - کسی که تجربه کافی داشته باشد، چون راه های پیشنهادی، بسیار زیاد و گوناگون اند.
- ۲) در صورتی که خدا به سؤال های اساسی انسان پاسخ ندهد - کسی که تجربه کافی داشته باشد، چون راه های پیشنهادی، بسیار زیاد و گوناگون اند.
- ۳) در صورتی که در یافتن راه درست زندگی دچار اشکال شود - کسی که سرنوشت انسان پس از مرگ را بداند و بداند چه عاقبتی در انتظار آن هاست.
- ۴) در صورتی که خدا به سؤال های اساسی انسان پاسخ ندهد - کسی که سرنوشت انسان پس از مرگ را بداند و بداند چه عاقبتی در انتظار آن هاست.

۷۵۹- برنامه هدایت انسان شامل است و خداوند آن را از طریق برای انسان ها می فرستد و کسب معرفت برای انسان با به منصفه ظهور می رسد.

- ۱) راه مطمئن برای زندگی انسان - پیامبران و امامان معصوم - تفکر در پیام الهی
- ۲) راه مطمئن برای زندگی انسان - پیامبران - فرستادن پیامبران مبشر و منذر برای انسان
- ۳) پاسخ به سؤالات بنیادین بشر - پیامبران - تفکر در پیام الهی
- ۴) پاسخ به سؤالات بنیادین بشر - پیامبران و امامان معصوم - فرستادن پیامبران مبشر و منذر برای انسان

۷۶۰- بیت «از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می روم آخر نمایی وطنم» به ترتیب بیانگر و است که از نیازهای برتر انسان می باشند

و «چگونه زیستن» یا ارتباط دقیقی با و دارد.

- ۱) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی - درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی
- ۲) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی
- ۳) درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی - کشف راه درست زندگی - درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی
- ۴) درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی - شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی

۷۶۱- مطابق آیات شریفه سوره عصر ﴿وَ الْعَصْرَ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ...﴾ چه صفاتی موجب می شود که انسان دچار خسران و زیان نشود؟

- ۱) ایمان - عمل صالح - سفارش به حق و صبر
- ۲) اجابت دعوت خدا و رسول - اخلاص - سفارش به حق و صبر
- ۳) ایمان - صبر - نماز و زکات
- ۴) ایمان - عمل صالح - نماز و زکات

۷۶۲- عبارت قرآنی «لَيْلًا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ» بیانگر کدام موارد است؟

- ۱) هدایت تکوینی - اختیاری بودن هدایت
- ۲) اتمام حجت - اختیاری بودن هدایت
- ۳) هدایت تکوینی - داشتن سرمایه های ویژه
- ۴) اتمام حجت - داشتن سرمایه های ویژه

۷۶۳- «از دست رفتن عمر» و «نرسیدن به هدف خلقت» هر کدام به ترتیب حاصل عدم توجه به کدام یک از نیازهای برتر انسان است؟

- ۱) درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی
- ۲) درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی
- ۳) شناخت هدف زندگی - کشف راه درست زندگی
- ۴) شناخت هدف زندگی - شناخت هدف زندگی

۷۶۴- سؤال «نحوه زندگی پس از مرگ چگونه است؟» در راستای کدام نیاز برتر قرار می گیرد و چه کسی قادر به پاسخ دادن به آن است؟

- ۱) درک آینده خویش - کسی که از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد.
- ۲) کشف راه درست زندگی - کسی که از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد.
- ۳) درک آینده خویش - کسی که کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد.
- ۴) کشف راه درست زندگی - کسی که کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد.

۷۶۵- با توجه به آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ...﴾ کدام رابطه علت و معلولی قابل برداشت است و در راستای کدام نوع هدایت قرار می گیرد؟

- ۱) زندگی و حیات معنوی معلول اجابت دعوت خدا و رسول - هدایت تکوینی
- ۲) اجابت دعوت خدا و رسول معلول زندگی و حیات معنوی - هدایت تکوینی
- ۳) اجابت دعوت خدا و رسول معلول زندگی و حیات معنوی - هدایت تشریحی
- ۴) زندگی و حیات معنوی معلول اجابت دعوت خدا و رسول - هدایت تشریحی

۷۶۶- طبق سخن امام کاظم (ع) «داناتر بودن نسبت به فرمان الهی» و «رتبه بالاتر در دنیا و آخرت» به ترتیب معلول کدام موارد می باشد؟

- ۱) «برتری در تعقل و تفکر» - «کامل تر بودن عقل»
- ۲) «برتری در تعقل و تفکر» - «معرفت برتر»
- ۳) «تعقل در پیام الهی» - «کامل تر بودن عقل»
- ۴) «تعقل در پیام الهی» - «معرفت برتر»

۷۶۷- با تأمل در آیه شریفه ﴿رُؤْسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لَيْلًا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ...﴾ کدام مورد قابل استنباط نیست؟

- ۱) شیوه ابلاغ دین توسط پیامبران بر مبنای خوف و رجا یا همان بیم و امید است.
- ۲) هدایت تکوینی راه بهانه و عذر را بر انسان ها بسته است تا کسی در قیامت بهانه ای نداشته باشد.
- ۳) فلسفه ارسال پیامبران اتمام حجت بر مردم و مسدود کردن راه بهانه و عذر بر آن هاست.
- ۴) هدایت امری اختیاری است و ارسال پیامبران راه دست یابی به همه نیازهای برتر انسان را مشخص کرده است.

۷۶۸- آیه شریفه ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ...﴾ بر چه نوع هدایتی از جانب خداوند تأکید دارد و این هدایت از چه طریقی صورت می‌گیرد؟

(۱) تکوینی - ویژگی‌های وجودی ﴿۲﴾ تشریحی - ویژگی‌های وجودی ﴿۳﴾ تکوینی - ارسال پیامبران ﴿۴﴾ تشریحی - ارسال پیامبران

۷۶۹- کدام یک از موارد زیر، از آیات شریفهٔ سورةٔ عصر قابل استدراک نیست؟

(۱) توصیه نمودن به دیگران نسبت به صبر، موجب نیکوکار گشتن فرد مؤمن می‌شود.

(۲) افراد اهل ایمان و عمل صالح، در زندگی و آخرت خود زیان نمی‌بینند.

(۳) علت سوگند یاد کردن خداوند به زمان، ارزش بسیار زیاد آن است.

(۴) یکی از راه‌های مهم جلوگیری از خسران در جامعه، انجام عمل امر به معروف و نهی از منکر است.

۷۷۰- نتیجهٔ زیان‌بار نشناختن هدف زندگی یا دچار خطا شدن در شناخت آن چیست و راه برآورده کردن نیازهای جسمی انسان از تدبیر در کدام آیهٔ شریفه به دست می‌آید؟

(۱) از دست دادن عمر - ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا﴾ ﴿۲﴾ از دست دادن عمر - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا...﴾

(۳) نرسیدن به هدف برتر خلقت - ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا﴾ ﴿۴﴾ نرسیدن به هدف برتر خلقت - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا...﴾

۷۷۱- از ثمرات قوهٔ عقل برای انسان است و رسیدن به «اکسیر حیات» در گرو است که آیهٔ شریفه بیانگر همین مفهوم است.

(۱) دستیابی به پاسخ سؤالات بنیادی - عدم اتکا به برنامه‌های دینی بشری - ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

(۲) یافتن راه درست زندگی - عدم اتکا به برنامه‌های دینی بشری - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾

(۳) تشخیص باید‌ها و نباید‌ها - اجابت دعوت خدا و رسول - ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

(۴) تفکر در پیام الهی - اجابت دعوت خدا و رسول - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾

۷۷۲- با توجه به آیات مبارکهٔ سورةٔ عصر، همهٔ موارد زیر به استثنای از ویژگی‌های لازم برای عدم خسران در آخرت است و فلسفهٔ اصلی بعثت پیامبران می‌باشد و آیهٔ شریفه بیانگر این موضوع است.

(۱) انجام کارهای شایسته و ایمان - اتمام حجت بر مردم - ﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

(۲) ایمان و عمل صالح و دعوت یکدیگر به حق و صبر - پاسخ به نیازهای بنیادین بشر - ﴿... لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾

(۳) اجابت دعوت خدا و رسول و تعقل در پیام الهی - اتمام حجت بر مردم - ﴿... لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾

(۴) اطاعت از خدا و پیامبران و انجام همهٔ کارها برای خدا - پاسخ به نیازهای بنیادین بشر - ﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

۷۷۳- با توجه به آیهٔ شریفه ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ...﴾ کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟

(۱) ضرورت پذیرش ولایت الهی در جامعه با هدایت تشریحی ﴿۲﴾ ضرورت هدایت انسان‌ها با هدایت تشریحی برای اتمام حجت

(۳) ضرورت پذیرش ولایت الهی در جامعه با هدایت عمومی ﴿۴﴾ ضرورت هدایت انسان‌ها با هدایت عمومی برای اتمام حجت

۷۷۴- دل‌مشغولی و درد متعالی انسان در چه عاملی ریشه دارد و پاسخ صحیح به نیازهای اساسی او ضامن چیست؟

(۱) طرح جدی سؤالات مربوط به عمیق‌ترین نیازهای او - رشد و بالندگی ﴿۲﴾ ناتوانی عقل مصلحت‌اندیش از پاسخ‌گویی به سؤالات او - رشد و بالندگی

(۳) ناتوانی عقل مصلحت‌اندیش از پاسخ‌گویی به سؤالات او - سعادت ﴿۴﴾ طرح جدی سؤالات مربوط به عمیق‌ترین نیازهای او - سعادت

۷۷۵- از دقت در آیهٔ شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ چه موضوعی مفهوم می‌گردد؟

(۱) دین، زندگی‌بخش و مایهٔ حیات انسان است. ﴿۲﴾ مخاطب دعوت خدا و رسول، فطرت الهی انسان است.

(۳) مخاطب دعوت خدا و رسول، زندگانشان و نه مردگان. ﴿۴﴾ دین، مظاهر حیات را ارج می‌نهد و به آن تشویق می‌کند.

۷۷۶- از کاربردهای قوهٔ عقل برای انسان چه بوده و «دست یافتن به پاسخ سؤالات اساسی» و «تضمین سعادت» به ترتیب معلول چه عواملی هستند؟

(۱) کسب معرفت - کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی - بهره‌مندی از همهٔ سرمایه‌های اعطایی خدا

(۲) تشخیص باید‌ها و نباید‌ها - کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی - پاسخ صحیح به نیازهای اساسی

(۳) انتخاب مسیر سعادت - فراتر رفتن از سطح زندگی روزمره - پاسخ صحیح به نیازهای اساسی

(۴) تشخیص باید‌ها و نباید‌ها - فراتر رفتن از سطح زندگی روزمره - بهره‌مندی از همهٔ سرمایه‌های خدا

۷۷۷- «عدم گرفتاری به خسران و زیان»، «عامل حیات‌بخش روح انسان» و «عامل حیات‌بخش جهان هستی» به ترتیب پیام قابل برداشت از کدام آیات شریفه است؟

(۱) ﴿... إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ - ﴿... اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ - ﴿... لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

(۲) ﴿... إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ - ﴿... لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ - ﴿... اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾

(۳) ﴿... لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ - ﴿... اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ - ﴿... لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

(۴) ﴿... لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ - ﴿... لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ - ﴿... اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾

۷۷۸- به ترتیب «راه برآورده ساختن نیازهای طبیعی و جسمی انسان» و «آسان‌ترین راه برای رسیدن به یک زندگی شاد و سعادتمند» پیام قابل برداشت از کدام آیات شریفه است؟

- ۱) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ - ﴿وَالْعَصْرَ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾
- ۲) ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾
- ۳) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ - ﴿... وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾
- ۴) ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ - ﴿وَالْعَصْرَ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾

۷۷۹- توانایی تنها یک‌بار تجربه کردن زندگی که در بیت «مرد خردمند هنر پیشه را / عمر دو بایست در این روزگار» مورد اشاره قرار گرفته و سوال «خوشبختی انسان در سرای آخرت در گرو انجام چه کارهایی است؟» هر کدام به ترتیب به کدام‌یک از نیازهای برتر انسان مرتبط می‌شوند؟

- ۱) کشف راه درست زندگی - درک آینده خویش
- ۲) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش
- ۳) کشف راه درست زندگی - کشف راه درست زندگی
- ۴) شناخت هدف زندگی - کشف راه درست زندگی

۷۸۰- مطابق فرمایش امام کاظم (ع)، «پذیرش بهتر پیام رسولان الهی» و «بالا تر بودن رتبه افراد در دنیا و آخرت» به ترتیب معلول چه عواملی است؟

- ۱) برخوردار از معرفت برتر - برتری در تعقل و تفکر
- ۲) برتری در تعقل و تفکر - کامل تر بودن عقل
- ۳) برخوردار از معرفت برتر - کامل تر بودن عقل
- ۴) برتری در تعقل و تفکر - برخوردار از معرفت برتر

۷۸۱- علت پاسخگو نبودن احساسات و سلیق شخصی نسبت به نیازهای برتر چیست؟

- ۱) گوناگونی احساسات شخصی در افراد مختلف
- ۲) منحصره فرد بودن راه پاسخگویی به نیازهای مختلف در افراد متفاوت
- ۳) فراتر بودن نیازهای برتر از احساسات و سلیق شخصی
- ۴) همراه بودن نیازهای برتر با دغدغه

۷۸۲- چه عواملی را می‌توان به ترتیب به عنوان زمینه‌ساز و پیامد وجود نیازهای برتر در انسان‌ها معرفی نمود؟

- ۱) تلاش برای درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی
- ۲) وجود سرمایه‌های ویژه - کشف راه درست زندگی
- ۳) وجود سرمایه‌های ویژه - ایجاد دل مشغولی و دغدغه
- ۴) تلاش برای درک آینده خویش - ایجاد دل مشغولی و دغدغه

۷۸۳- این امر که هر پاسخی که به نیازهای اساسی انسان داده می‌شود باید همه‌جانبه باشد به چه معناست و علت این‌که این پاسخ‌ها باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشند، چیست؟

- ۱) پاسخ احتمالی و مشکوک نباشد و جامع باشد - عمر انسان محدود است.
- ۲) به همه نیازها به‌طور هماهنگ پاسخ داده شود - عقل انسان محدودیت دارد.
- ۳) پاسخ احتمالی و مشکوک نباشد و جامع باشد - عقل انسان محدودیت دارد.
- ۴) به همه نیازها به‌طور هماهنگ پاسخ داده شود - عمر انسان محدود است.

۷۸۴- ضرورت پاسخ کاملاً درست و قابل اعتماد به سوال‌های اساسی انسان ناشی از چیست و ناتوانی انسان در ارائه برنامه‌ای برای ابعاد مختلف شخصیتی خود، وجود کدام ویژگی را برای پاسخ‌دهنده به این سوال‌ها ایجاد می‌کند؟

- ۱) محدود بودن عمر آدمی - آگاهی از سرنوشت انسان
- ۲) محدود بودن عمر آدمی - آگاهی کامل از خلقت انسان
- ۳) چند جانبه بودن شخصیت آدمی - آگاهی از سرنوشت انسان
- ۴) چند جانبه بودن شخصیت آدمی - آگاهی کامل از خلقت انسان

۷۸۵- با توجه به فرمایشات امام کاظم (ع) خطاب به هشام بن حکم، می‌توان گفت: دانا بودن نسبت به فرمان‌های الهی نتیجه و برخوردار از عقل کامل، علت است.

- ۱) برتری در تعقل و تفکر - پذیرش بهتر پیام الهی
- ۲) برخوردار از معرفت برتر - پذیرش بهتر پیام الهی
- ۳) برخوردار از معرفت برتر - رسیدن به رتبه‌ای بالا در دنیا و آخرت
- ۴) برتری در تعقل و تفکر - رسیدن به رتبه‌ای بالا در دنیا و آخرت

۷۸۶- «ارتباط تنگاتنگ ابعاد مختلف وجود آدمی» و «گوناگونی راه‌های پیشنهادی در عین محدودیت عمر آدمی»، به ترتیب از دلایل ایجاد ویژگی‌های و برای پاسخ به سوالات بنیادین انسان است که ویژگی مؤید عدم امکان برنامه‌ریزی جداگانه برای زندگی فردی و اجتماعی انسان محسوب می‌شود.

- ۱) درست و قابل اعتماد بودن - همه‌جانبه بودن - دوم
- ۲) درست و قابل اعتماد بودن - همه‌جانبه بودن - اول
- ۳) همه‌جانبه بودن - درست و قابل اعتماد بودن - دوم
- ۴) همه‌جانبه بودن - درست و قابل اعتماد بودن - اول

۷۸۷- کدام‌یک از گزاره‌های زیر درباره نیازهای اساسی انسان نادرست است؟

- ۱) ایجاد و ترویج برنامه‌های متفاوت و متضاد مکاتب بشری معلول احتیاج دائمی انسان به پاسخی صحیح برای نیازهایش است.
- ۲) زمانی‌که انسان از سطح زندگی روزمره فراتر رود، از شدت نیازهای مادی‌اش کاسته می‌شود.
- ۳) خسران انسان ناسپاس ناشی از عدم پاسخ صحیح به نیازهایش از سوی برنامه‌های غیر الهی است.
- ۴) پاسخ به نیازهای مادی از سوی خداوند در جهان خلقت نهاده شده و راه آگاه‌شدن از آن به انسان نشان داده شده است.

۷۸۸- شعر زیر از استاد سخن، سعدی علیه‌الرحمة به کدام‌یک از نیازهای بنیادین انسان اشاره داشته و دربارهٔ این نیاز کدام عبارت صحیح است؟

مرد خردمند هنرپیشه را
عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن
با دگری تجربه بردن به کار

- (۱) چگونه زیستن - یافتن پاسخی برای این نیاز معلول درک مفهوم آیه شریفه ﴿رُشْلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ است.
- (۲) چرا زیستن - سخن امام سجاد که می‌فرماید: «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای» به اهمیت این نیاز اشاره دارد.
- (۳) چگونه زیستن - انتخاب راهی که انسان را به هدف خلقت برساند از تدبیر در آیات سوره عصر تحقق می‌یابد.
- (۴) چرا زیستن - انسان می‌داند که اگر پاسخی درخور به این نیاز ندهد و هدفش را نشانساند، عمر خود را از دست داده است.

۷۸۹- با توجه به آیات مبارکه سوره عصر ﴿وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾ کدام موضوع مستفاد نمی‌گردد؟

- (۱) سوگند به زمان، نشانه ارزشمندی و اهمیت آن است.
- (۲) یکی از روش‌های از بین بردن خُسران در جامعه ترویج فرهنگ امر به معروف است.
- (۳) درک عمیق مفاهیم این آیه شریفه و به کار بردن آن در زندگی با دیدگاه «هرچه پیش آید خوش آید» در تضاد است.
- (۴) علت وجود ایمان در قلب مؤمنان، انجام عمل صالح و توصیه دیگران به حق و صبر است.

تست‌های ترکیبی

۷۹۰- به ترتیب «استمرار امام سجاد (ع) بر دعای: خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای» و «دیدگاه الهیون دربارهٔ مرگ که معتقدند

- با مرگ، دفتر حیات انسان به شکل دیگری گشوده می‌شود»، اشاره به کدام نیازهای برتر انسان دارد و مصداق مورد دوم، کدام مصراع است؟ + درس ۳ دهم
- (۱) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم (۲) درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی - از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود
 - (۳) کشف راه درست زندگی - درک آینده خویش - عمر دو بایست در این روزگار (۴) شناخت هدف زندگی - شناخت هدف زندگی - با دگری تجربه بردن به کار

۷۹۱- بشارت خداوند به مؤمنان نیکوکار در کدام عبارت قرآنی بیان شده و وسیله فهم این بشارت چیست؟ + درس ۳ دهم

- (۱) ﴿فَلَاخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ - اختیار
- (۲) ﴿وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾ - عقل
- (۳) ﴿فَلَاخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ - عقل
- (۴) ﴿وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾ - اختیار

۷۹۲- کدام آیه شریفه بیانگر سرمایه‌ای ارزشمند در زندگی انسان است که از عوامل رشد او نیز به شمار می‌رود و از دقت در پیام آن، چه مفهومی استنباط می‌شود؟

- (۱) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ - مسدود بودن راه بهانه‌گیری انسان‌های دورافتاده از هدایت
- (۲) ﴿رُشْلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾ - مسدود بودن راه بهانه‌گیری انسان‌های دورافتاده از هدایت
- (۳) ﴿رُشْلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾ - عامل ناسپاس خوانده شدن انسان، عدم بهره‌مندی از عقل و اختیار است.
- (۴) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ - عامل ناسپاس خوانده شدن انسان، عدم بهره‌مندی از عقل و اختیار است.

۷۹۳- علت رد تقاضای جهنمیان از سوی فرشتگان دوزخ، همان مفهوم قابل برداشت از آیه بوده که از سرمایه‌های ارزشمند انسان است و پاسخ

- خداوند به تقاضای آنان می‌باشد. + درس ۲، ۵، ۷ و ۸ دهم

- (۱) ﴿رُشْلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ...﴾ - هرگز
- (۲) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ - آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکس می‌خواست به راه راست آید؟
- (۳) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ - هرگز
- (۴) ﴿رُشْلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ...﴾ - آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکس می‌خواست به راه راست آید؟

۷۹۴- بر اساس آیات سوره مبارکه عصر زیان و خسارتی که انسان را تهدید می‌کند، می‌باشد که این زیان به صورت محقق می‌شود و عبارت

- قرآنی پندار و گمان نادرست کافران از همین موضوع را بیان می‌کند. + درس ۳ دهم

- (۱) از دست دادن سرمایه باارزش عمر - قهری و جبری - ﴿قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾
- (۲) نداشتن ایمان و نپرداختن به عمل صالح - قهری و جبری - ﴿مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾
- (۳) نداشتن ایمان و نپرداختن به عمل صالح - ارادی و اختیاری - ﴿قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾
- (۴) از دست دادن سرمایه باارزش عمر - ارادی و اختیاری - ﴿مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾

۷۹۵- امام سجاد (ع) در فرازی از دعای مکارم‌الاخلاق اختصاص ایام زندگانی خود را در جهت چه نیازی از خداوند تقاضا می‌کنند و کدام بیت به این موضوع اشاره دارد؟

- (۱) هدفی که انسان برای آن آفریده شده است - «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد/ خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟» + درس ۱ دهم
- (۲) راهی که پیمودن آن باعث خشنودی خداوند می‌شود - «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد/ خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟»
- (۳) هدفی که انسان برای آن آفریده شده است - «تو را چندین پیمبر کرده آگاه/ که خواهد بود کاری صعب بر راه»
- (۴) راهی که پیمودن آن باعث خشنودی خداوند است - «تو را چندین پیمبر کرده آگاه/ که خواهد بود کاری صعب بر راه»

درس اول پایه یازدهم

«رُشَلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ» ← پیامبران با دو ویژگی ارسال شدند:

۱ تبشیر ۲ انذار

«لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ» ← هدف از ارسال پیامبران این بود که حجت بر مردم تمام شود (اتمام حجت) و راه دستاویز و دلیل و بهانه‌جویی بر آنان بسته شود.

۴ ۷۴۳ نیازهای بنیادین (اساسی، متعالی) به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که پاسخ صحیح به آن‌ها سعادت بشر را تضمین می‌کند.

۲ ۷۴۴ هدایت خاص یا ویژه هر موجودی بر اساس ویژگی‌های خاص آن موجود صورت می‌گیرد. یکی از این ویژگی‌ها در انسان قدرت تفکر و اندیشه و دیگری قدرت اختیار و انتخاب است. هدایت ویژه خداوند نیز از طریق این دو ویژگی که در وجود تمام انسان‌ها قرار گرفته، صورت می‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) فطرت مشترک انسانی، که در درس
۲) یازدهم با آن آشنا می‌شویم، منشأ دین واحد الهی است اما مستقیماً به مسأله هدایت خاص خداوند مربوط نیست.
۳) ارسال پیامبران به هدایت ویژه خداوند از طریق تفکر و اختیار مربوط می‌شود ولی این موضوع محدودکننده اختیار نیست.

۱ ۷۴۵ یکی از نیازهای برتر انسان نیاز به شناخت هدف زندگی است. انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» چون او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد، یا در آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است.

اشتباهات متداول

عدم توجه به «کشف راه درست زندگی» نیز موجب هدر رفتن سرمایه‌های خدادادی و نرسیدن به هدف خلقت (قرب الهی) می‌شود. ولی دقت داشته باشید که کلیدواژه «از دست رفتن عمر» مخصوص نیاز به «شناخت هدف زندگی» است. نیازهای طبیعی هم‌ردیف نیازهای غریزی قرار می‌گیرد ولی زمانی که انسان فراتر از سطح زندگی روزمره و این نیازهای طبیعی و غریزی برود و در افقی بالاتر بیندیشد، با نیازهای مهم‌تری روبه‌رو می‌شود که به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند. پاسخ به این سؤالات بنیادین باید دو ویژگی داشته باشد: ۱) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد و ۲) همه‌جانبه باشد.

اشتباهات متداول

این ویژگی که پاسخ به سؤالات باید «دربرگیرنده همه ابعاد وجود انسان» باشد، فقط به بخشی از ویژگی این پاسخ اشاره می‌کند که «همه‌جانبه بودن» است ولی اشاره‌ای به «درست و قابل اعتماد بودن» ندارد، بنابراین نمی‌تواند پاسخ کامل و صحیح باشد.

۱ ۷۴۷ نیازهای برتر انسان برآمده از سرمایه‌های ویژه او هستند و زمانی ایجاد می‌شوند که انسان از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد. همچنین پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی سعادت انسان را تضمین می‌کند.

۴ ۷۴۸ سؤال «آیا زندگی با مرگ تمام می‌شود؟» ← «درک آینده خویش» سؤال «چگونه زیستن» یا راه صحیح زندگی ← «کشف راه درست زندگی»

۲ ۷۳۵ عمر آدمی محدود بوده و فرصت همه تجربه‌ها در آن نیست. این در حالی است که هر پاسخ احتمالی به نیازهای برتر انسان نیازمند آزمون و تجربه است تا کارایی آن ثابت شود. پس عمر محدود انسان اجازه آزمون تمام راه‌های پیشنهادی را نمی‌دهد.

۱ ۷۳۶ امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم فرمود: «خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند ... آنان که در تعقل و تفکر برترند (علت)، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند (معلول، نتیجه، ثمره) ...»

توجه داشته باشید که منظور از انحصار ارسال رسولان در صورت سؤال، اشاره به عبارت «جز برای آن‌که» در متن حدیث است. همچنین با توجه به گزینه‌ها می‌توان دریافت که در این سؤال معرفت که در گزینه‌های (۱) و (۲) مطرح شده است، هم‌ارز تعقل و تفکر است.

۳ ۷۳۷ احساسات شخصی و سلیقه فردی پاسخ‌گوی نیازهای برتر انسان نیست، چرا که چنین پاسخی باید: ۱) همه‌جانبه باشد، ۲) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. در واقع باید گفت که پاسخ به این نیازها فقط از طریق عقل و وحی امکان‌پذیر است، نه با احساسات شخصی و سلیقه فردی.

۲ ۷۳۸ خدا در آیه ۱۶۵ سوره نساء می‌فرماید: «رُشَلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ: رسولانی را [فرستاد که] بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد» بر اساس این آیه، پس از ارسال پیامبران از جانب خدا، بهانه و دستاویزی برای انسان‌هایی که هدایت الهی را نپذیرفته‌اند باقی نمی‌ماند، که این به معنای مسدود بودن راه بهانه‌گیری انسان‌های دورافتاده از هدایت است.

۳ ۷۳۹ در مورد پرسش‌های بنیادینی که انسان با آن‌ها روبه‌رو است دقت داشته باشید که کشف راه درست زندگی همان سؤال چگونه زیستن است.

همچنین می‌دانیم که پاسخ‌هایی که به نیازهای برتر انسان داده می‌شود باید دارای دو ویژگی باشد: ۱) درست و قابل اعتماد باشد، ۲) همه‌جانبه و جامع باشد.

۲ ۷۴۰ وقتی که انسان در افقی بالاتر از مسائل زندگی روزمره بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری مواجه می‌بیند. این نیازها به تدریج تبدیل به دل‌مشغولی، دغدغه و درد متعالی می‌گردد و پاسخ درست به آن‌ها ضامن سعادت و خوشبختی انسان است. بنابراین، انسان محصور (محاصره شده، محدود شده) در نیازهای روزمره و زندگی طبیعی نیست بلکه می‌تواند در افقی بالاتر بیندیشد و به پاسخ درست نیازهای اساسی خود دست بیابد.

۲ ۷۴۱ نیاز به کشف راه درست زندگی ارتباط دقیقی با سایر نیازهای برتر دارد. منظور از اصیل‌ترین نیاز بشر، نیاز به کشف راه درست زندگی است و وجود پاسخ‌های ناهمگون به این نیاز، نشان‌دهنده آن است که انسان به تنهایی از دادن پاسخی کامل و درست به این نیاز ناتوان است و نیازمند وحی الهی است.

۳ ۷۴۲ این سؤال دقیقاً از متن آیه ۱۶۵ سوره نساء طراح‌ی شده است. برای پاسخ به این سؤال این آیه را در دو بخش می‌توان تحلیل کرد:

اشباهات متداول

چرا زیستن؟ برای چه زیستن؟ ← شناخت هدف زندگی چگونه زیستن؟ ← شناخت راه درست زندگی

۷۴۹ ۳ پاسخ به سؤالات بنیادین باید دو ویژگی را داشته باشد: ۱ کاملاً درست و قابل اعتماد باشد و ۲ همه جانبه باشد.

از طرفی در جای دیگر می‌خوانیم که با کنار هم قرار گرفتن عقل (هدایت تکوینی) و وحی (هدایت تشریحی) می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت.

۷۵۰ ۴ به طور کلی پاسخ به نیازهای برتر انسان یا همان سؤالات بنیادین باید «درست و قابل قبول» باشد، به ۳ دلیل: ۱ هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است ۲ عمر آدمی برای چنین تجربه‌ای محدود است ۳ راه‌های پیشنهادی بسیار زیاد و گوناگون است همان‌طور که می‌بینید درگزینۀ (۴) دو مورد از سه مورد بالا به درستی بیان شده است.

اشباهات متداول

ویژگی دیگر پاسخ به سؤالات بنیادین، «همه‌جانبه بودن» است. همه‌جانبه بودن هم به ۲ دلیل اهمیت دارد: ۱ ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند. ۲ نمی‌توان برای هر بعد جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

۷۵۱ ۳ پاسخ به سؤالات بنیادین دو ویژگی دارد: «درست و قابل اعتماد بودن» و «همه‌جانبه بودن» که برای هر کدام از این دو ویژگی دلایلی ذکر می‌شود که با دقت در آن‌ها پاسخ تست مشخص می‌شود:

درست و قابل اعتماد بودن: ۱ هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، ۲ عمر آدمی برای چنین تجربه‌ای محدود است و ۳ راه‌های پیشنهادی بسیار زیاد و گوناگون است.

همه‌جانبه بودن: ۱ ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و ۲ نمی‌توان برای هر بعد جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

۷۵۲ ۲ برای پاسخ به این سؤال دقت در متن کتاب ضروری است. در مورد نیاز به «کشف راه درست زندگی» می‌خوانیم که راه زندگی یا «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغۀ انسان‌های فکور و خردمند است.

۷۵۳ ۴ در مورد «درک آینده خویش» که یکی از نیازهای برتر انسان است، این سؤالات برای انسان مطرح می‌شود: ۱ آینده او چگونه است؟ ۲ آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟ ۳ اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟ ۴ زاد و توشۀ سفر به جهان دیگر چیست؟ ۵ خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟

اشباهات متداول

این سؤال که «سرنوشت انسان بعد از مرگ چگونه است؟» مربوط به مبحث دیگری از درس ۱ یازدهم می‌شود. در مورد سؤالات بنیادین می‌خوانیم که فقط کسی می‌تواند به این سؤالات پاسخ دهد که ویژگی‌های به‌خصوصی داشته باشد.

یکی از این ویژگی‌ها این است که بدانند انسان‌ها پس از مرگ چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست. پس این سؤال از جانب انسان مطرح نمی‌شود و مربوط به نیاز «درک آینده خویش» نمی‌شود، بلکه سؤالی است که خداوند پاسخ آن را می‌داند و به همین دلیل می‌تواند پاسخ نیازهای بنیادین انسان را بدهد.

۷۵۴ ۴ نیازهای برتر انسان به تدریج به دل مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال‌هایی (نه به سعادت) تبدیل می‌شوند که تا انسان پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد.

۷۵۵ ۱ انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نباید‌ها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود. خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودش قرار داده است، هدایت می‌کند. پس متفاوت بودن شیوۀ هدایت موجودات مختلف، معلول ویژگی‌های متفاوت موجودات است.

۷۵۶ ۳ کشف راه درست زندگی یا «چگونه زیستن»، دغدغۀ اصلی انسان‌های فکور و خردمند است. از این نیاز، به «نیاز به برنامه زندگی» نیز تعبیر می‌شود.

۷۵۷ ۴ احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند پاسخگوی نیازهای او باشد و سعادت بشر را تضمین کند، سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.

۷۵۸ ۴ اگر خدا به سؤالات انسان در دنیا پاسخ ندهد، او در قیامت می‌تواند بگوید: من در دنیا توانایی پاسخگویی به سؤالات برتر را نداشتم و تو برای من راهنمایی نفرستادی و حجت را بر من تمام نکردی و من توانایی تشخیص حق از باطل را نداشتم و این‌گونه بود که گمراه شدم.

ویژگی فردی که می‌تواند پاسخ صحیحی به سؤالات مربوط به نیازهای برتر بدهد: ۱ آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد. ۲ بدانند که انسان‌ها پس از مرگ چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.

۷۵۹ ۳ برنامه هدایت انسان شامل پاسخ به سؤالات بنیادین بشر است که خداوند آن را از طریق پیامبران، برای انسان می‌فرستد تا انسان‌ها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار بندند و به هدفی که خداوند در خلقت آن‌ها قرار داده است، برسند.

انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نباید‌ها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

اشباهات متداول

روزها فکر من این است و همه شب سخنم که چرا غافل از احوال دل خویشتنم از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم

شناخت هدف زندگی درک آینده خویش
مرد خردمند هنرپیشه را عمر دو بایست در این روزگار تا به یکی تجربه آموختن با دگری تجربه بردن به کار

کشف راه درست زندگی

«چگونه زیستن» یا «کشف راه درست زندگی» ارتباط دقیقی با دو نیاز «شناخت هدف زندگی» و «درک آینده خویش» دارد.

۷۶۱ ۱ با توجه به آیات سوره عصر «وَالْعَصْرَ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ: سوگند به زمان که بی‌گمان انسان در زبان‌کاری است، مگر کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند و هم‌دیگر را به حق سفارش کرده‌اند و هم‌دیگر را به صبر سفارش کرده‌اند»، شرط عدم دچار شدن به خسران و زیان [۱ ایمان ۲ عمل صالح ۳ دعوت یک‌دیگر به حق ۴ دعوت یک‌دیگر به صبر] است.

۷۶۲ ۲ متن کامل این آیه شریفه به این صورت است: «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ: رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد»

۷۶۳ ۳ اگر انسان هدف حقیقی خود را نشناسد، یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست می‌دهد؛ بنابراین «از دست رفتن عمر» حاصل عدم توجه به «شناخت هدف زندگی» است.

۷۶۴ ۴ این سؤال که «نحوه زندگی پس از مرگ چگونه است؟» در راستای درک آینده خویش قرار می‌گیرد. هم‌چنین پاسخ به این سؤال و سؤالات دیگری که در زمینه «درک آینده خویش» مطرح می‌شود تنها از عهده کسی (خداوند) بر می‌آید که کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد و زاد و توشه آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد.

۷۶۵ ۴ متن کامل این آیه شریفه به این صورت است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید، آن‌گاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد»، اجابت دعوت خدا و رسول عامل حیات‌بخش روح انسان است و با آن می‌توان به «اکسیر حیات» دست یافت.

۷۶۶ ۱ سخن امام کاظم (ع) که مدنظر این تست است، به این صورت قابل تحلیل است:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد» (معلول) → «جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند.» (علت)

«کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند» (معلول) → «که از معرفت برتری برخوردار باشند» (علت)

۷۶۷ ۲ تمام گزینه‌های مطرح شده در مورد پیام این آیه درست هستند، به‌جز گزینه (۲) که ایراد کوچک اما مهمی دارد. هدایت تکوینی به معنای هدایت توسط عقل و اختیار است، در حالی که این آیه به ارسال پیامبران اشاره دارد و طبق متن آیه، آن‌چه باعث می‌شود تا راه بهانه و عذر بر انسان‌ها بسته شود، ارسال پیامبران یا همان هدایت تشریحی است.

۷۶۸ ۴ همان‌طور که مشخص است، اشاره این آیه به ارسال پیامبران است و ارسال پیامبران همان هدایت تشریحی است. اما هدایت تکوینی که در گزینه‌های (۱ و ۳) مطرح شده مربوط به ویژگی‌های وجودی انسان، یعنی قدرت تفکر و اختیار است که در این آیه مورد اشاره مستقیم قرار نگرفته است.

۷۶۹ ۱ ترجمه آیات سوره عصر بدین صورت است: «سوگند به عصر که انسان‌ها همگی در خسران و زیانند مگر افراد و اقلیتی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده‌اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و به صبر توصیه نموده‌اند.»

۷۷۰ ۱ «اشباهات متداول»
عدم شناخت هدف حقیقی زندگی یا خطا در شناخت آن → از دست دادن عمر.
انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب حیات‌بخش جهان مادی از جمله ما انسان‌ها است و این مفهوم از پیام آیات شریفه «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» و «لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا» قابل برداشت است.

۷۷۱ ۴ ثمرات عقل برای انسان: تفکر در پیام الهی - کسب معرفت - تشخیص بایدها و نبایدها - یافتن راه صحیح زندگی و پیش رفتن در آن

طبق آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید، آن‌گاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد»، اجابت دعوت خدا و رسول عامل حیات‌بخش روح انسان است و با آن می‌توان به «اکسیر حیات» دست یافت.

۷۷۲ ۳ [همه موارد به استثنای از ویژگی‌های لازم برای عدم خسران در آخرت است؛ یعنی کدام مورد نیست]

با توجه به آیات سوره عصر «وَالْعَصْرَ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ» شرط عدم خسران در آخرت [۱ ایمان ۲ عمل صالح ۳ دعوت یک‌دیگر به حق ۴ دعوت یک‌دیگر به صبر] است. (رد گزینۀ ۲)

با توجه به آیه «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ: فرستاد پیامبرانی را بشارت‌دهنده و اندازدهنده تا نباشد برای مردم دستاویزی پس از آن»، فلسفه اصلی دعوت پیامبران، اتمام حجت بر مردم است.

۷۷۸ ۲ انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب حیات بخش جهان مادی و از جمله ما انسان‌هاست و این مفهوم قابل برداشت از آیات شریفه «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» و «لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا» است. برطبق آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ: ای مؤمنان دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید، آن‌گاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد»، اجابت دعوت خدا و پیامبر «دین الهی»، علتی است برای این‌که زندگی هدفمند و شاد داشته باشیم و به سعادت برسیم؛ چرا که خدا و رسول، انسان‌ها را به دین الهی فرا می‌خوانند. **۷۷۹** ۱ کشف راه درست زندگی یا چگونه زیستن، دغدغه انسان‌های فکور و خردمند است. این دغدغه از آن جهت جدی است که انسان فقط یک‌بار به دنیا می‌آید و یک‌بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. همچنین سوال اساسی «خوشبختی انسان در سرای آخرت در گرو انجام چه کارهایی است؟» مربوط به نیاز بنیادین درک آینده خویش است.

۷۸۰ ۳ امام کاظم به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم، فرمود: «ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن‌کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است. بنابراین می‌توان گفت: برخوردار از معرفت برتر (علت) ← پذیرش بهتر پیام‌های الهی (معلول) کامل‌تر بودن عقل (علت) ← بالاتر بودن رتبه فرد در دنیا و آخرت (معلول) **۷۸۱** ۳ نیازهای برتر و متعالی انسان، از سلیق و احساسات شخصی آن‌ها بسیار فراتر بوده و به همین علت، باید کسی که اشراف کاملی بر زندگی و مرگ و ابعاد مختلف وجودی انسان دارد، به این نیازها پاسخ مناسبی بدهد.

۷۸۲ ۳ نیازهای برتر و متعالی انسان، از استعدادها و سرمایه‌های ویژه او سرچشمه می‌گیرد و باعث ایجاد دل‌مشغولی و دغدغه در او می‌شود. **۷۸۳** ۴ پاسخ به نیازهای اساسی باید همه‌جانبه باشد، یعنی به همه نیازها به طور هماهنگ پاسخ دهد. همچنین از آن‌جا که عمر انسان محدود است، باید این پاسخ‌ها کاملاً درست و قابل اعتماد باشند.

۷۸۴ ۲ از آن‌جا که پاسخ‌های انسانی به سوالات بنیادین احتمالی است و نیاز به تجربه و آزمون و خطا دارد و عمر محدود آدمی برای این تجربه کافی نیست، این پاسخ‌ها باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشند و همچنین باید توسط کسی که آگاهی کاملی از خلقت انسان دارد، ارائه شود.

۷۸۵ ۴ امام کاظم (ع) به هشام می‌فرماید: «... آنان که در تفکر و تعقل برترند (علت)، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند (معلول) و آن‌کس که عقلش کامل‌تر است (علت)، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است (معلول)». به عبارت دیگر، دانا بودن نسبت به فرمان‌های الهی، نتیجه برتری در تفکر و تعقل بوده و برخوردار از عقل کامل، علت رسیدن به رتبه‌ای بالا در دنیا و آخرت است. **۷۸۶** ۴ پاسخ به سوالات اساسی باید دو ویژگی زیر را داشته باشد:

الف همه‌جانبه باشد؛ به طوری‌که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

۷۷۳ ۲ از آن‌جا که این آیه به ارسال پیامبران اشاره دارد، منظور از آن هدایت تشریحی است، پس گزینه‌های (۳ و ۴) که به هدایت عمومی اشاره دارند، رد می‌شوند. از طرفی یکی از پیام‌های محوری این آیه موضوع اتمام حجت بر انسان‌هاست که با هدایت تشریحی صورت می‌گیرد (لَيْلًا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ). بنابراین گزینه (۲) را انتخاب می‌کنیم که به این موضوع اشاره دارد.

۷۷۴ ۴ وقتی که انسان در افقی فراتر از زندگی روزمره می‌اندیشد، خود را با نیازهای عمیق‌تری روبرو می‌بیند که تا پاسخ به آن‌ها را نیابد آرام نمی‌گیرد. این نیازها رفته‌رفته به دل‌مشغولی، دغدغه و درد متعالی تبدیل می‌شوند. پاسخ درست به این نیازها ضامن سعادت و خوشبختی بشر است.

اشتباهات متداول

توجه داشته باشید که اگرچه عقل مصلحت‌اندیش از پاسخگویی به سوالات بنیادین بشر عاجز است ولی بخش اول گزینه‌های (۲ و ۳) نمی‌تواند درست باشد، چرا که اولاً در این گزینه‌ها اشاره‌ای به سوالات بنیادین بشر نشده و فقط «سوالات» او مطرح شده و دوم این‌که ناتوانی عقل از پاسخگویی، آن طور که صورت سؤال ادعا کرده، عامل دل‌مشغولی نیست، بلکه طرح این سوالات برتر عامل دل‌مشغولی و دغدغه است.

۷۷۵ ۱ خدا در این آیه می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد». خدا و پیامبر انسان را به دین دعوت می‌کنند، بنابراین با توجه به این آیه می‌توان دریافت که همان‌طور که در گزینه (۱) آمده «دین، زندگی بخش و مایه حیات انسان است.»

۷۷۶ ۲ ثمرات قوه عقل و تفکر برای انسان: ۱ کسب معرفت ۲ تشخیص بایدها و نبایدها ۳ یافتن راه صحیح زندگی. با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سوالات اساسی دست یافت. پاسخ صحیح به نیازهای اساسی، تضمین‌کننده سعادت انسان است.

۷۷۷ ۱ با توجه به آیات سوره عصر «وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكْفُورٌ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»، انسان‌ها در خسران و زیان هستند، مگر کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام دهند و یک‌دیگر را به حق و صبر دعوت کنند (عدم گرفتاری به خسران و زیان). با توجه به آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»، اجابت دعوت خدا و رسول عامل حیات بخش روح انسان است. عامل حیات بخش جهان هستی، آب است که از آیه «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» و «لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا» قابل برداشت است.

اشتباهات متداول

عامل حیات بخش جسم انسان و جهان هستی ← آب
 آب ← وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ
 آب ← لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا
 عامل حیات بخش روح انسان ← اجابت دعوت خدا و رسول [یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ]

۷۹۲ ۲ بر اساس آنچه از درس دوم پایه دهم خواندیم، قدرت عقل و اختیار و پیامبران الهی از سرمایه‌های ارزشمند انسان هستند که هر دوی آن‌ها در آیات موجود در تمامی گزینه‌ها مشاهده می‌شوند.

در این میان آیه «لَيْتَلَا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ» به فلسفه و علت ارسال پیامبران، اتمام حجت بر مردم و مسدود کردن راه بهانه و عذر بر آنان می‌پردازد (درستی گزینه ۲) و آیه «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرًا وَإِنَّمَا كَفُورًا» به اختیاری بودن انتخاب راه حق می‌پردازد. عبارت «عامل ناسپاس خوانده شدن انسان، عدم بهره‌مندی از عقل و اختیار است» که در گزینه‌های (۳ و ۴) آمده نادرست است، زیرا آن‌چه عامل ناسپاسی است، درست استفاده نکردن از عقل و اختیار است، نه عدم بهره‌مندی از آن.

۷۹۳ ۴ در درس هفتم پایه دهم خواندیم که دوزخیان به نهبانان جهنم رو می‌آورند تا آن‌ها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند، ولی فرشتگان می‌گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟» و این موضوع از آیه «رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِيَتَلَا يَكُونُ لِلنَّاسِ ...» برداشت می‌شود، زیرا خداوند در این آیه می‌فرماید که با فرستادن پیامبران، راه بهانه‌گیری و عیب‌جویی را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است. این سرمایه ارزشمند است که جهنمیان از آن غافل شدند و به همین دلیل تقاضای آنان رد می‌شود. هم‌چنین در درس دوم پایه دهم خواندیم که یکی از سرمایه‌های رشد «راهنمایان الهی» هستند که برای انسان سرمایه محسوب می‌شوند.

پاسخ قطعی خداوند به افرادی که در قیامت خواستار تخفیف هستند این است که: «آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکس می‌خواست به راه راست آید؟»

اشتباهات متداول

عبارت: «هرگز! این سخنی است که او می‌گوید» پاسخ خداوند به گنه‌کاران در برزخ است، نه در دوزخ.

۷۹۴ ۴ در سوره مبارکه عصر خداوند می‌فرماید: «وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ...» قسم به زمان که انسان همواره در زیان است، مگر کسانی که ایمان آورده و عمل صالح انجام دهند و هم‌دیگر را به حق و صبر توصیه کنند. در این سوره منظور از عصر، زمان است. این قسم به ارزش و اهمیت عمر و زمان انسان اشاره دارد.

در این سوره «خُسْر» به معنی کم‌شدن سرمایه عمر است و راه جلوگیری از دست دادن این سرمایه، ایمان آوردن و انجام اعمال صالح است. بنابراین اگر انسان مسیر مؤمنان و صالحان را انتخاب کند، هرگز دچار این خسران نمی‌شود. (انتخاب کردن امری ارادی و اختیاری است.)

در درس سوم پایه دهم آیه‌ای از زبان منکران معاد داریم که می‌گویند: «قالوا ما هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ ...» زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست. همواره [گروهی از] ما می‌میریم و [گروهی] زنده می‌شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند، البته این سخن را از روی علم نمی‌گویند، بلکه فقط ظن و خیال آنان است.

پندار و گمان باطل منکران که متناسب با موضوع مطرح‌شده در سؤال می‌باشد، این بخش از آیه است که فرموده: «مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ: گذر عمر ما را نابود می‌کند» در حالی که گذر عمر امری طبیعی است و نقشی در نابودی موجودات ندارد.

ب کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؛ زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است. در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست. **۷۸۷** ۲ زمانی که انسان اندکی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری روبه‌رو می‌بیند، اما این موضوع، دلیل بر این نمی‌شود که از نیازهای مادی او کاسته شود.

۷۸۸ ۳ این شعر از سعدی به نیاز کشف راه درست زندگی یا درک سوال چگونه زیستن اشاره دارد. (رد گزینه‌های ۲ و ۴)

در رابطه با کشف راه درست زندگی می‌دانیم که انسان باید در فرصت تکرارنشده عمر خود، از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی به هدف خلقت برسد. خداوند در سوره عصر این راه را به انسان نشان می‌دهد و شرط دوری از خُسران ابدی را داشتن ایمان و عمل صالح و توصیه دیگران به حق و صبر می‌داند.

بررسی همه گزینه‌ها

۱) در عبارت قرآنی «وَالْعَصْر» خداوند به زمان و دوران سوگند یاد کرده و این موضوع بیانگر ارزشمندی و اهمیت زمان است.

۲) بر طبق این آیه، کسانی که در عین داشتن ایمان و عمل صالح به حق و صبر توصیه می‌کنند، دچار خسران و زیان نمی‌شوند. منظور از توصیه به حق و صبر انجام وظیفه امر به معروف است که در این آیه به عنوان راه‌هایی از خُسران در جامعه معرفی می‌شود.

۳) ضرب‌المثل «هرچه پیش آید خوش آید» دیدگاه افرادی است که زندگی را با حس بی‌خیالی سپری می‌کنند که بر طبق آیات شریفه سوره عصر این افراد قطعاً در خُسران ابدی گرفتار می‌شوند. بنابراین برای راهی از خُسران و رسیدن به سعادت باید از دیدگاه افرادی که این ضرب‌المثل را سرلوحه زندگی‌شان قرار داده‌اند دوری کرده و به پیام سوره عصر عمل نمود.

۴) عبارتی که در این گزینه آمده دقیقاً برعکس عنوان شده و نگارش صحیح آن بدین صورت است: «معلول وجود ایمان در قلب مومنان، انجام عمل صالح و توصیه دیگران به حق و صبر است». بنابراین تنها عبارت گزینه ۴ از آیات شریفه سوره عصر قابل برداشت نیست.

۷۹۰ ۱ «امام سجاد (ع): خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای»: شناخت هدف زندگی

الهیون معتقدند که با مرگ دفتر حیات انسان به شکل دیگری گشوده می‌شود: درک آینده خویش

از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود: شناخت هدف زندگی

به کجا می‌روم آخر نمایم وطنم: درک آینده خویش

«عمر دو بایست در این روزگار» و «با دگری تجربه بردن به کار»: کشف راه درست زندگی

۷۹۱ ۳ آیه شریفه «فَلَاخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» بشارت به ایمان آورندگان به خدا و آخرت و افراد صالح است که هیچ ترس و حزنی نخواهند داشت. انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.